НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Фінансово-економічний факультет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему:

«Розвиток страхового ринку України»

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувачка IV курсу
групи 21.04 _____ Яцентюк Лариса Андріївна
(підпис)

Науковий керівник _____ к.е.н., доцент Богріновцева Л.М.
(підпис)

Робота допущена до захисту _____ д.е.н., професор Бондарук Т.Г.
(підпис)

Київ 2025

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

Освітній ступінь – ***бакалавр***
Галузь знань – ***07 «Управління та адміністрування»***
Спеціальність – ***072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»***
Освітньо-професійна програма – ***«Фінанси, банківська справа та страхування»***

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
д.е.н., проф. Т.Г. Бондарук
_____
«24» жовтня 2024 р.

З А В Д А Н Н Я
на кваліфікаційну роботу бакалавра
Яцентюк Ларисі Андріївні

1. Тема роботи: Розвиток страхового ринку України
керівник роботи: к.е.н., доцент Богріновцева Л.М.
затверджена наказом по Академії від «24» жовтня 2024 р. № 411

2. Термін здачі студентом закінченої роботи 5 червня 2025 р.

3. Вихідні дані роботи: закони та нормативно-правові акти, що регулюють страхову діяльність в Україні, офіційні публікації і матеріали Національного банку України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених з питань розвитку страхового ринку, інтернет-ресурси.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які належить зробити):
1) теоретичні аспекти функціонування страхового ринку;
2) аналіз сучасного стану розвитку страхового ринку України;
3) напрями вдосконалення страхового ринку України.

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, діаграми, таблиці.

6. Дата видачі завдання 24 жовтня 2024 р.

Керівник _____
(підпис)
Завдання прийняв до виконання _____
(підпис)

Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка про виконання
1.	Затвердження теми і наукового керівника кваліфікаційної роботи бакалавра на засіданні кафедри	24.10.2024	Виконано
2.	Опрацювання першоджерел по темі роботи	01.11.2024	Виконано
3.	Розробка плану роботи, методики та інструментарію досліджень	15.11.2024	Виконано
4.	Проведення економічних досліджень та їх аналіз	06.12.2024	Виконано
5.	Написання вступу до роботи	26.12.2024	Виконано
6.	Написання першого розділу роботи	24.01.2025	Виконано
7.	Написання другого розділу роботи	28.02.2025	Виконано
8.	Написання третього розділу роботи	28.03.2025	Виконано
9.	Написання висновків та пропозицій, оформлення роботи	25.04.2025	Виконано
10.	Подача першого варіанту роботи на кафедру	02.05.2025	Виконано
11.	Доопрацювання роботи згідно з зауваженнями керівника	23.05.2025	Виконано
12.	Попередній захист роботи	03.06.2025	Виконано

Студент _____ Яцентюк Л.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ к.е.н., доцент Богріновцева Л.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП..... 5

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ..... 8

1.1. Сутність, функції та принципи страхового ринку..... 8

1.2. Особливості нормативно-правового регулювання структурних та інфраструктурних суб'єктів страхового ринку України..... 15

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ..... 26

2.1. Оцінка динаміки та тенденцій розвитку страхового ринку України .. 26

2.2. Аналіз діяльності ключових страхових компаній України..... 35

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ..... 44

3.1. Міжнародний досвід розвитку страхових ринків та можливості його адаптації в Україні..... 44

3.2. Проблеми та стратегічні напрями розвитку страхового ринку України в контексті євроінтеграції..... 55

ВИСНОВКИ..... 68

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 71

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток страхового ринку є важливою складовою фінансової стабільності держави та забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання й населення. У контексті глобалізації, цифрової трансформації економіки та викликів воєнного часу, страховий ринок України постає не лише як джерело фінансового захисту, а й як інструмент економічного відновлення, залучення інвестицій та забезпечення соціального добробуту.

Особливої актуальності тематика набуває з урахуванням змін у правовому полі функціонування страхового ринку України, зокрема імплементації нового Закону України «Про страхування» №1909-IX. Закон, що набрав чинності 1 січня 2024 року, передбачає гармонізацію із законодавством Європейського Союзу, запровадження принципів Solvency II, а також нові вимоги до капіталу, управління ризиками та прозорості діяльності страховиків.

Водночас, український страховий ринок зазнає впливу низки зовнішніх та внутрішніх факторів: воєнний стан, економічна нестабільність, зміна споживчих пріоритетів, трансформація цифрового середовища, збільшення актуальності страхового захисту від нових ризиків (кіберстрахування, екологічне, військове, мікрострахування тощо). Ці умови вимагають переосмислення ролі страхування як фінансового інструменту в умовах підвищеного рівня ризиків.

Актуальність теми посилюється також необхідністю адаптації міжнародного досвіду функціонування страхових ринків до українських реалій. Вивчення та інтеграція успішних практик ЄС, США, Польщі, Німеччини, Сінгапуру та інших країн є важливою передумовою реформування ринку в Україні з урахуванням власних соціально-економічних умов.

Значний інтерес викликає динаміка структури страхових премій та виплат, активізація процесів консолідації страхового ринку, підвищення рівня цифровізації послуг, розвиток Insurance Technology та інтеграція страхування з

іншими фінансовими послугами. Це створює нові можливості та загрози, що потребують системного аналізу та науково обґрунтованих рішень.

Таким чином, дослідження процесів і механізмів розвитку страхового ринку України в умовах трансформаційних змін набуває не лише теоретичного, а й практичного значення. Це дає змогу сформулювати ефективні напрями вдосконалення функціонування галузі, що є особливо важливим у контексті інтеграції до європейського простору.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Вагомий внесок у розкриття теоретичних та практичних аспектів розвитку страхового ринку України та його державного регулювання зробили такі вітчизняні науковці, як М. Александрова, Ю. Городніченко, В. Базилевич, Л. Богріновцева, Ю. Вергелюк, О. Гаманкова, Т. Говурушко, А. Жеребко, А. Загородній, М. Клапків, Н. Ткаченко, Л. Ширінян та інші. Разом з тим, незважаючи на значну наукову базу як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, залишаються недостатньо вивченими окремі аспекти, пов’язані зі змінами у регулюванні та розвитку страхового ринку України. Це зумовлює актуальність теми дослідження та підкреслює її як теоретичну, так і практичну значущість.

Метою роботи є дослідження сучасного стану, проблем та перспектив розвитку страхового ринку України, з урахуванням впливу нормативних змін, цифрової трансформації та міжнародного досвіду, а також формування пропозицій щодо його вдосконалення.

Відповідно до визначеної мети, основними **завданнями** кваліфікаційної роботи бакалавра є наступні:

- дослідити сутність, функції та принципи страхового ринку;
- охарактеризувати особливості нормативно-правового регулювання структурних та інфраструктурних суб’єктів страхового ринку України;
- здійснити оцінку динаміки та тенденцій розвитку страхового ринку України;
- проаналізувати діяльність ключових страхових компаній України;

- дослідити міжнародний досвід розвитку страхових ринків та визначити можливості його адаптації в Україні;
- виявити основні проблеми розвитку страхового ринку України та сформулювати стратегічні напрями його розвитку в контексті євроінтеграції.

Об'єкт дослідження: економічні відносини, що виникають в процесі функціонування страхового ринку.

Предмет дослідження: розвиток страхового ринку в Україні.

Методи дослідження. З метою реалізації поставлених під час написання кваліфікаційної роботи бакалавра завдань було застосовано комплекс методів наукового дослідження. Зокрема, для аналізу теоретичних аспектів функціонування страхового ринку використано методи порівняння та узагальнення. Оцінювання сучасного стану страхового ринку та ефективності реалізації ним покладених функцій здійснювалося за допомогою графічного та статистичного аналізу. Для вивчення зарубіжного досвіду, його адаптації до умов вітчизняного страхового ринку, а також обґрунтування перспективних напрямів розвитку страхового ринку в довгостроковій перспективі застосовувалися методи синтезу та системного аналізу.

Практичне значення роботи полягає у формуванні конкретних пропозицій щодо вдосконалення регуляторної політики, цифрової трансформації та розвитку інструментів страхового захисту в Україні, які можуть бути використані державними органами, зокрема Національним банком України, страховими компаніями та науковими установами.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 50 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 77 сторінок, містить 10 таблиць і 13 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ

1.1. Сутність, функції та принципи страхового ринку

Страховий ринок являє собою складну систему економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає специфічний товар – страховий захист. Це місце зустрічі попиту та пропозиції на страхові послуги, де страхувальники (фізичні та юридичні особи) прагнуть захистити свої майнові інтереси від потенційних ризиків, а страховики (страхові компанії) надають цей захист за певну плату (страхові премії).

Сутність страхового ринку полягає у перерозподілі ризиків між учасниками економічних відносин. Він забезпечує фінансову стабільність та захист від непередбачуваних збитків, сприяючи безперебійному функціонуванню економіки. Страховий ринок є елементом фінансової системи, що забезпечує захист майнових інтересів фізичних та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків).

Страховий ринок є невід'ємною частиною фінансової системи держави, тісно взаємодіючи з банківським сектором, фондовим ринком та іншими фінансовими інститутами. Ця взаємодія проявляється у формі банкострахування (bancassurance), інвестиційній діяльності страховиків на фондовому ринку, співпраці з пенсійними фондами тощо. Така інтеграція сприяє диверсифікації фінансових послуг, розширенню каналів їх дистрибуції та підвищенню ефективності фінансової системи в цілому. За останні роки спостерігається тенденція до конвергенції фінансових послуг, коли страхові компанії пропонують не лише класичні страхові продукти, але й послуги з фінансового консультування, управління активами та інші фінансові сервіси [1].

Функції страхового ринку є різноманітними та взаємопов'язаними (рис. 1.1).

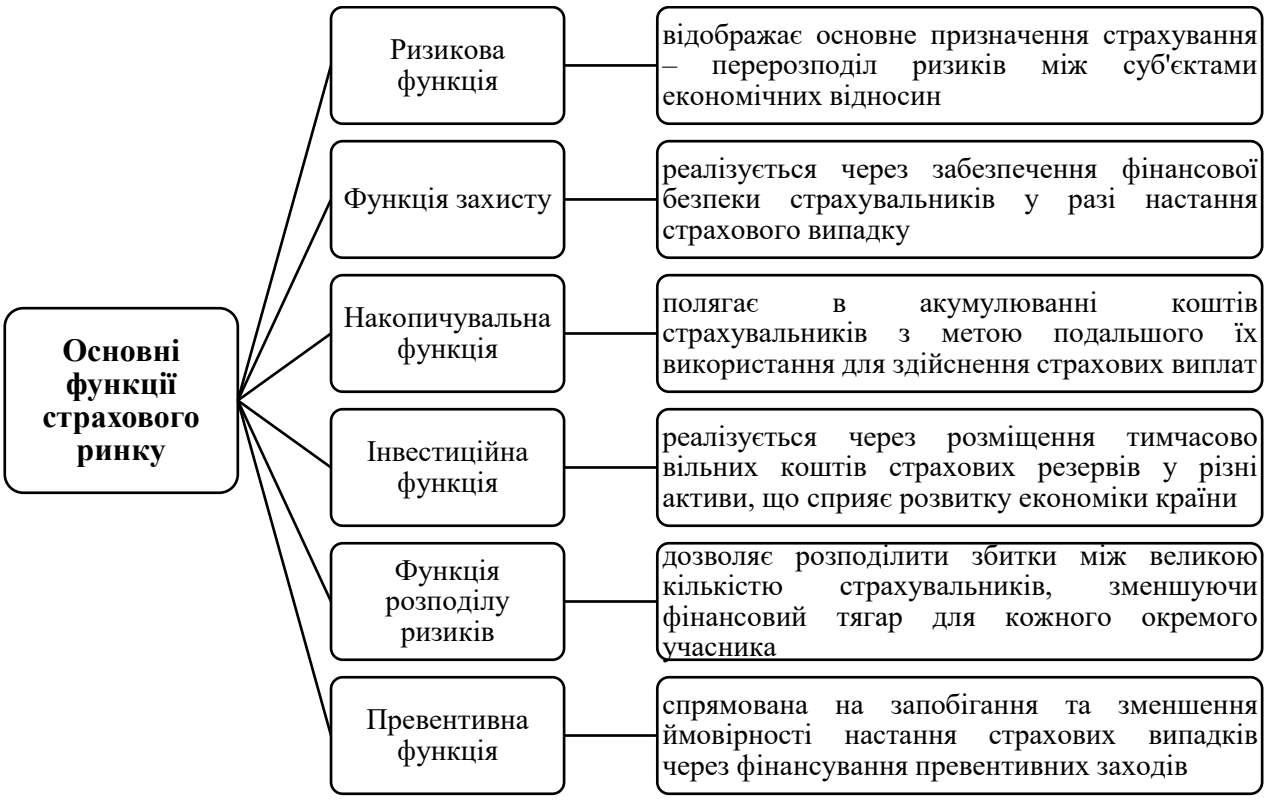

Рис. 1.1. Основні функції страхового ринку

Джерело: побудовано автором за даними [5].

Принципи функціонування страхового ринку є основоположними засадами, на яких базується страхова діяльність (рис. 1.2).

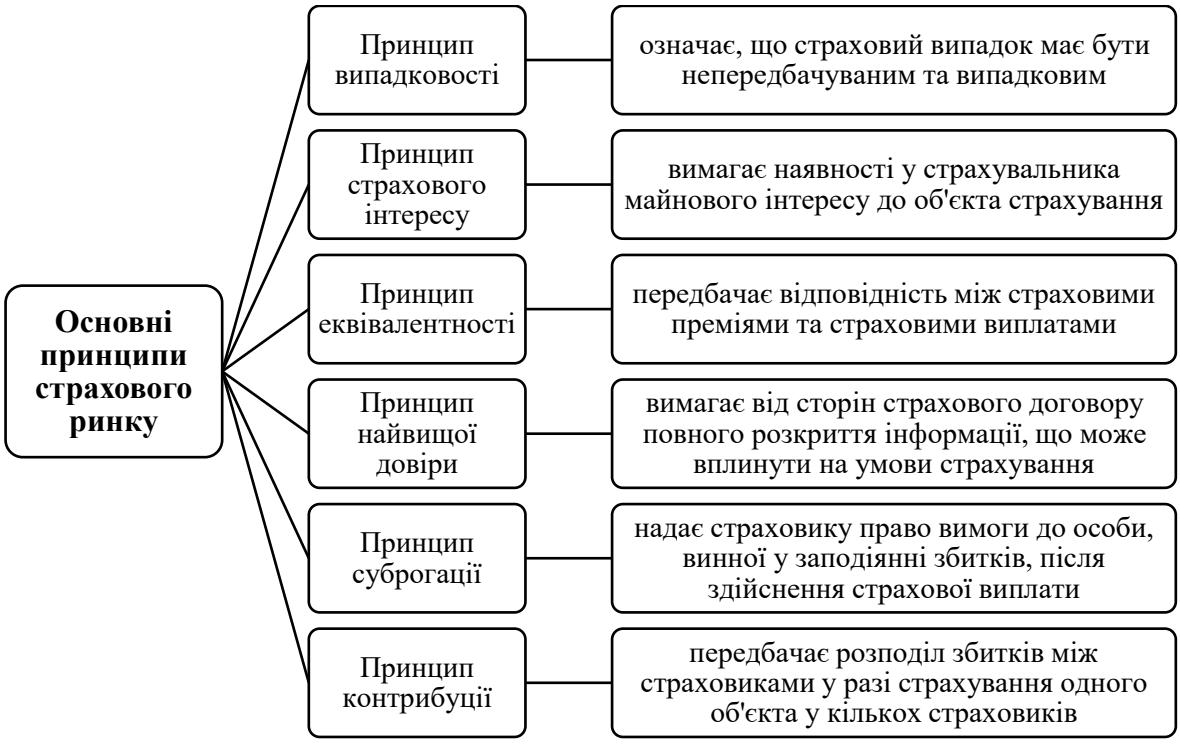

Рис. 1.2. Основні принципи страхового ринку

Джерело: побудовано автором за даними [5].

Потрібно відзначити, що функції страхового ринку не існують ізольовано, а тісно взаємопов'язані між собою, створюючи синергетичний ефект. Наприклад, ефективна реалізація ризикової функції сприяє виконанню захисної, оскільки перерозподіл ризиків забезпечує фінансовий захист страхувальників. Накопичувальна функція забезпечує ресурсами інвестиційну, а превентивна функція знижує ймовірність настання страхових випадків, що позитивно впливає на фінансову стійкість страховиків та зменшує необхідність у страхових виплатах. Така взаємодія функцій забезпечує комплексний характер страхового захисту та підвищує ефективність страхового ринку в цілому.

Функціонування страхового ринку в Україні зазнало суттєвих змін з прийняттям нового Закону України «Про страхування» №1909-IX від 18.11.2021 року, який набув чинності 01.01.2024 року [3]. Цей закон замінив попередній, що діяв з 1996 року, та врахував сучасні тенденції розвитку світового страхового ринку, а також вимоги законодавства Європейського Союзу.

Новий Закон України «Про страхування» №1909-IX значною мірою гармонізований з Директивою 2009/138/ЄС (Solvency II), яка встановлює єдині стандарти оцінки платоспроможності страховиків у Європейському Союзі. Імплементація принципів Solvency II передбачає перехід від оцінки статичних показників платоспроможності до комплексного аналізу ризиків, з якими стикаються страхові компанії. Цей підхід базується на трьох основних компонентах: кількісні вимоги до капіталу, якісні вимоги до системи управління ризиками та вимоги до розкриття інформації. Такий підхід дозволяє підвищити надійність страхового ринку та захистити інтереси страхувальників.

Закон України «Про страхування» №1909-IX встановлює нові засади здійснення страхової діяльності в Україні. Він запроваджує європейську класифікацію видів страхування, поділяючи їх на класи: страхування життя (класи 1-4) та загальне страхування (класи 5-18). Така класифікація дозволяє гармонізувати українське законодавство з європейськими стандартами та створює передумови для інтеграції українського страхового ринку до європейського [3].

У статтях 12-24 Закону визначаються умови створення, функціонування та ліквідації страховиків. Особливу увагу приділено вимогам до мінімального розміру статутного капіталу: 32 млн грн для страховиків, що здійснюють страхування життя, та 22 млн грн для інших страховиків. Це сприяє підвищенню фінансової стійкості страхових компаній та захисту інтересів страхувальників [3].

Новий закон також встановлює жорсткіші вимоги до фінансової стійкості та платоспроможності страховиків. Статті 25-34 регламентують формування страхових резервів, інвестиційну діяльність страховиків та вимоги до їх платоспроможності. Запроваджено нові підходи до оцінки платоспроможності страховиків, які базуються на принципах Solvency II – європейської системи регулювання страхового ринку.

Значна увага в законі приділяється корпоративному управлінню страховиків. Статті 35-48 встановлюють вимоги до системи внутрішнього контролю та управління ризиками. Зокрема, запроваджено вимогу щодо створення в страхових компаніях служби внутрішнього аудиту, системи управління ризиками та функції комплаєнсу. Це сприятиме підвищенню прозорості діяльності страховиків та захисту прав споживачів страхових послуг [3].

Новелою закону є регулювання діяльності страхових посередників. Статті 49-57 визначають правовий статус страхових агентів та брокерів, встановлюють вимоги до їх діяльності та відповідальність за порушення законодавства. Це сприятиме розвитку інституту страхового посередництва в Україні та підвищенню якості страхових послуг [3].

Закон також запроваджує ризик-орієнтований підхід до державного нагляду за страховою діяльністю. Статті 58-67 визначають повноваження Національного банку України як регулятора страхового ринку, встановлюють процедури нагляду та контролю за діяльністю страховиків. Це дозволить підвищити ефективність державного регулювання страхового ринку та запобігти системним ризикам [3].

Потрібною новацією закону є створення Гарантійного фонду страхових виплат. Статті 68-72 визначають правовий статус фонду, джерела його формування та умови здійснення виплат. Фонд забезпечуватиме страхові виплати у разі неплатоспроможності страховика, що є додатковою гарантією захисту прав страхувальників [3].

Закон також передбачає створення єдиної інформаційної бази даних страхових договорів. Це дозволить підвищити прозорість страхового ринку, запобігти шахрайству та спростити процес врегулювання страхових випадків.

Впровадження електронного документообігу та цифрових технологій у страховій діяльності є ще одним основним фактором нового закону. Це дозволить підвищити ефективність страхових операцій, знизити витрати та покращити якість обслуговування клієнтів.

Закон також посилює вимоги до фінансової звітності страхових компаній. Встановлюються чіткі стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що відповідають міжнародним стандартам. Це дозволить підвищити прозорість фінансового стану страхових компаній та забезпечити їхню фінансову стійкість.

Загалом, новий Закон України «Про страхування» спрямований на створення більш прозорого, стабільного та ефективного страхового ринку, який відповідає міжнародним стандартам та забезпечує захист прав споживачів. Його впровадження сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українського страхового ринку та його інтеграції до європейського фінансового простору.

Особливе значення у функціонуванні страхового ринку відіграє його інфраструктура, яка включає сукупність інститутів, що забезпечують ефективну взаємодію між страховиками та страхувальниками. До таких інститутів належать страхові посередники (агенти та брокери), аварійні комісари, актуарії, страхові аудитори, асистанс-компанії, страхові пули та об’єднання. Розвинена інфраструктура страхового ринку сприяє підвищенню якості страхових послуг, розширенню їх асортименту та покращенню доступності для споживачів [3].

Головним елементом сучасного страхового ринку є перестрахування, яке забезпечує додатковий захист страховиків від великих та катастрофічних

ризиків. Перестрахування являє собою механізм передачі частини відповідальності за прийняті ризики від одного страховика до іншого, що дозволяє уникнути концентрації ризиків та підвищити фінансову стійкість страхових компаній. З прийняттям нового закону про страхування, вимоги до перестрахової діяльності в Україні значно посилилися, що сприятиме підвищенню надійності перестрахового захисту та зниженню системних ризиків на страховому ринку.

Цифровізація страхового ринку є глобальним трендом, який суттєво впливає на розвиток страхової галузі в Україні. Впровадження інноваційних технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект, великі дані та інтернет речей, дозволяє страховикам оптимізувати бізнес-процеси, покращити оцінку ризиків, розробити персоналізовані страхові продукти та підвищити якість обслуговування клієнтів. Цифрова трансформація страхового ринку стимулюється також появою інсуртех-компаній, які пропонують інноваційні підходи до надання страхових послуг та сприяють підвищенню конкуренції в галузі.

Соціальна відповідальність страхового бізнесу стає все більш актуальною в умовах зростання екологічних, кліматичних та соціальних ризиків. Страхові компанії впроваджують принципи ESG (Environmental, Social, Governance) у свою діяльність, що передбачає врахування екологічних, соціальних та управлінських факторів при розробці страхових продуктів, управлінні інвестиційним портфелем та організації внутрішніх бізнес-процесів. Зокрема, розвивається екологічне страхування, яке забезпечує захист від ризиків, пов’язаних із забрудненням навколишнього середовища, та стимулює впровадження екологічно чистих технологій.

Міжнародна інтеграція українського страхового ринку є основним фактором його розвитку в умовах глобалізації. Гармонізація законодавства України з нормами Європейського Союзу, зокрема впровадження принципів Solvency II, створює правові передумови для інтеграції українських страховиків до європейського страхового простору. Це відкриває нові можливості для

залучення іноземних інвестицій, розширення асортименту страхових послуг та підвищення конкурентоспроможності українських страхових компаній на міжнародному ринку [4].

Пандемія COVID-19 та воєнний стан в Україні суттєво вплинули на функціонування страхового ринку, виявивши його вразливі місця та стимулювавши пошук нових підходів до управління ризиками. З одного боку, страхові компанії зіткнулися з підвищенням рівня виплат за окремими видами страхування (медичне страхування, страхування життя) та зниженням платоспроможного попиту на страхові послуги. З іншого боку, кризові явища стимулювали розвиток нових страхових продуктів, зокрема страхування кіберризиків, страхування від переривання бізнесу, страхування військових ризиків, та прискорили впровадження цифрових технологій у страхову діяльність.

Підвищення страхової культури населення є необхідною умовою розвитку страхового ринку в Україні. Низький рівень довіри до страхових компаній, недостатня фінансова грамотність та обмежена платоспроможність населення стримують розвиток добровільного страхування. Важливу роль у підвищенні страхової культури відіграють освітні програми, інформаційні кампанії, прозора діяльність страховиків та ефективний захист прав споживачів страхових послуг. Новий Закон України «Про страхування» №1909-IX передбачає посилення вимог до розкриття інформації страховиками та захисту прав страхувальників, що сприятиме підвищенню довіри до страхового ринку.

Розвиток мікрострахування є перспективним напрямом розширення доступу до страхових послуг для малозабезпечених верств населення та малого бізнесу. Мікрострахування передбачає надання спрощених страхових продуктів з невеликими страховими сумами та преміями, що робить їх доступними для широкого кола споживачів. Впровадження мікрострахування дозволяє підвищити рівень соціального захисту населення, знизити навантаження на державний бюджет та стимулювати розвиток підприємництва. Новий закон про страхування створює правові передумови для розвитку мікрострахування в

Україні, зокрема через спрощення процедур укладання страхових договорів та розширення можливостей використання електронних каналів дистрибуції.

Клімат та зміни клімату стають все більш значущими факторами, що впливають на страховий ринок. Зростання частоти та інтенсивності природних катастроф (повеней, посух, ураганів) призводить до збільшення страхових виплат та необхідності перегляду підходів до оцінки ризиків та тарифікації. Страхові компанії впроваджують нові моделі оцінки кліматичних ризиків, розробляють спеціалізовані страхові продукти (параметричне страхування, індексне страхування) та беруть участь у програмах адаптації до змін клімату. Розвиток страхування аграрних ризиків є особливо актуальним для України, де сільське господарство відіграє важливу роль в економіці та є вразливим до кліматичних змін [6].

Отже, інтеграція страхування з іншими фінансовими послугами та технологіями створює нові можливості для розвитку страхового ринку. Зокрема, поширюється практика банкострахування, коли страхові продукти реалізуються через банківські канали, а також впроваджуються інтегровані фінансові продукти, що поєднують елементи страхування, банківських послуг та інвестицій. Розвиток відкритого страхування (Open Insurance) на основі концепції відкритого банкінгу дозволяє створювати екосистеми фінансових послуг, де споживачі отримують доступ до широкого спектру продуктів через єдиний інтерфейс. Новий Закон України «Про страхування» №1909-IX створює правові передумови для розвитку таких інтегрованих моделей надання фінансових послуг, що сприятиме підвищенню доступності та якості страхового захисту для населення та бізнесу.

1.2. Особливості нормативно-правового регулювання структурних та інфраструктурних суб’єктів страхового ринку України

Структура страхового ринку України, як складна система, відображає різноманіття страхових послуг та учасників, що взаємодіють для забезпечення

фінансового захисту. Центральними елементами цієї структури є страховики, страхові посередники, страхувальники та органи державного регулювання, кожен з яких відіграє вирішальну функцію у функціонуванні ринку. Страховики, як головні гравці, беруть на себе ризики та надають страховий захист, а їхня діяльність регулюється з метою забезпечення фінансової стабільності та захисту прав споживачів.

Згідно з Законом України «Про страхування» [3], до страховиків висуваються посилені вимоги щодо фінансової стійкості та корпоративного управління. Це включає вимоги до структури капіталу, системи управління ризиками та прозорості фінансової звітності, що відповідає міжнародним стандартам. Такі зміни спрямовані на підвищення надійності страхових компаній та зміцнення довіри споживачів до страхового ринку. Страхові посередники, такі як страхові агенти та брокери, відіграють основну функцію у забезпеченні доступу до страхових послуг для широкого кола споживачів. Вони консультують страхувальників, допомагають їм вибрати оптимальні страхові продукти та супроводжують їх протягом дії страхового договору.

Новий закон встановлює чіткі вимоги до їхньої професійної кваліфікації, фінансової стійкості та системи внутрішнього контролю. Це спрямовано на запобігання шахрайству та зловживанням, а також на підвищення якості консультаційних послуг. Страхувальники, як фізичні, так і юридичні особи, є споживачами страхових послуг, купуючи захист від потенційних ризиків. Їхні потреби та очікування визначають попит на страхові послуги та впливають на розвиток страхового ринку. Цінною складовою є підвищення рівня фінансової грамотності страхувальників, що дозволяє їм приймати обґрунтовані рішення щодо вибору страхових продуктів [3].

Органи державного регулювання, зокрема Національний банк України, здійснюють нагляд за діяльністю страховиків та страхових посередників, встановлюючи правила та стандарти [2]. Новий закон посилює функцію державного регулювання у забезпеченні стабільності та прозорості страхового

ринку, зокрема, шляхом впровадження ризик-орієнтованого нагляду. Це дозволяє своєчасно виявляти та запобігати потенційним проблемам у страховому секторі.

Інфраструктура страхового ринку включає різноманітні організації та установи, що забезпечують його функціонування. Вона включає страхові асоціації, актуаріїв, аварійних комісарів, сюрвейєрів, інформаційні агентства та інших суб'єктів. Вони забезпечують обмін інформацією, оцінку ризиків, врегулювання страхових випадків та інші послуги, необхідні для ефективного функціонування ринку.

Страхові асоціації об'єднують страховиків та страхових посередників для захисту їхніх інтересів, обміну досвідом та розробки спільних стандартів. Вони відіграють головну функцію у розвитку страхового ринку та підвищенні його професійного рівня.

Актуарії, як фахівці з оцінки страхових ризиків, розробляють математичні моделі для визначення страхових тарифів та оцінки фінансової стійкості страховиків. Їхня робота є потрібною для забезпечення адекватності страхових премій та платоспроможності страховиків. Аварійні комісари та сюрвейєри, як експерти з оцінки збитків, проводять огляд пошкодженого майна, визначають розмір збитків та надають рекомендації щодо врегулювання страхових випадків. Їхня робота є цінною для забезпечення об'єктивності та справедливості страхових виплат.

Інформаційні агентства надають інформацію про страхові компанії, страхові продукти та тенденції страхового ринку, допомагаючи страхувальникам приймати обґрунтовані рішення щодо вибору страхових послуг.

Новий закон «Про страхування» вносить суттєві зміни до інфраструктури страхового ринку, зокрема, шляхом посилення вимог до страхових посередників та інших суб'єктів. Це спрямовано на підвищення якості страхових послуг та захист прав споживачів [3].

Більш детально потрібно розкрити зміни, які вносить новий Закон України «Про страхування» до структури та інфраструктури страхового ринку України.

Відповідно до статей 13-20 нового закону, суттєво змінюються вимоги до створення та діяльності страхових компаній. Зокрема, закон встановлює мінімальний розмір статутного капіталу для страховиків, який становить 32 мільйони гривень для страховиків, що здійснюють страхування життя, та 24 мільйони гривень для страховиків, що здійснюють інші види страхування. Це значно вище, ніж у попередньому законі, та спрямовано на забезпечення фінансової стійкості страховиків [3].

Статті 21-26 закону регулюють порядок видачі ліцензій на здійснення страхової діяльності. Новий закон значно посилює вимоги до отримання ліцензії, зокрема, вимагає від страховиків надання бізнес-плану на три роки, який повинен включати прогнозні показники діяльності, стратегію розвитку та оцінку потенційних ризиків. Це дозволяє регуляторним органам оцінити здатність страховика успішно функціонувати на ринку.

Головним елементом нової структури страхового ринку є розділ VI закону, статті 59-70, які регулюють діяльність страхових посередників. Закон вводить поняття «страховий агент» та «страховий брокер» та встановлює чіткі вимоги до їхньої діяльності. Зокрема, страхові брокери повинні отримати ліцензію на провадження діяльності з посередництва у страхуванні та мати мінімальний розмір власного капіталу у розмірі не менше 500 000 гривень. Це спрямовано на підвищення професійного рівня страхових посередників та захист прав споживачів.

Статті 71-84 закону встановлюють вимоги до інформаційного забезпечення страхового ринку. Закон вимагає від страховиків надавати повну та достовірну інформацію про свої послуги, умови страхування та фінансовий стан. Це сприяє підвищенню прозорості ринку та дозволяє споживачам приймати обґрунтовані рішення щодо вибору страхових продуктів.

Розділ VIII закону, статті 85-94, регулює процес державного нагляду за страховою діяльністю. Національний банк України, як орган державного регулювання ринків фінансових послуг, здійснює нагляд за діяльністю страховиків та страхових посередників. Закон запроваджує ризик-орієнтований

підхід до нагляду, який передбачає оцінку потенційних ризиків, пов’язаних з діяльністю кожного страховика, та вжиття відповідних заходів для їх мінімізації.

Статті 95-107 закону регулюють порядок виведення страховиків з ринку. Закон встановлює процедуру тимчасової адміністрації, ліквідації та банкрутства страховиків, а також забезпечує захист прав страхувальників у цих процесах. Це спрямовано на забезпечення стабільності ринку та захист інтересів споживачів.

Варто додати до цього підрозділу інформацію про вплив цифрових технологій на інфраструктуру страхового ринку. Статті 108-115 нового закону регулюють використання електронних документів та електронного підпису у страховій діяльності. Закон дозволяє укладати страхові договори в електронній формі та використовувати електронний підпис для підтвердження їхньої автентичності. Це спрощує процес страхування та робить його більш доступним для споживачів.

Впровадження цифрових технологій суттєво трансформує інфраструктуру страхового ринку, створюючи нові можливості для розвитку та підвищення ефективності. Використання big data та штучного інтелекту дозволяє страховикам більш точно оцінювати ризики, персоналізувати страхові продукти та оптимізувати процес врегулювання страхових випадків. Технологія блокчейн забезпечує прозорість та надійність операцій, зменшуючи можливості для шахрайства та помилок. Інтернет речей (IoT) надає можливість збирати дані в реальному часі для більш точної оцінки ризиків, особливо у сфері автострахування та страхування майна [7].

Новий закон «Про страхування» створює правову основу для впровадження цих технологій, регулюючи використання електронних документів, електронного підпису та дистанційних каналів продажу страхових послуг. Зокрема, статті 108-115 закону встановлюють правила використання інформаційних систем та технологій у страховій діяльності, що сприяє розвитку InsurTech (страхових технологій) в Україні. Це відкриває нові можливості для створення цифрових страхових продуктів, автоматизації процесів та покращення клієнтського досвіду.

Також, можна додати інформацію про зміни, які вносить новий закон до системи захисту прав споживачів на страховому ринку. Статті 116-124 закону встановлюють вимоги до врегулювання страхових випадків та розгляду скарг споживачів. Закон вимагає від страховиків створення ефективної системи розгляду скарг та встановлює чіткі терміни для їх розгляду. Це сприяє підвищенню якості обслуговування та захисту прав споживачів.

Цінним фактором розвитку страхового ринку України є його інтеграція до міжнародного страхового простору. Новий закон «Про страхування» сприяє цьому процесу, гармонізуючи українське законодавство з міжнародними стандартами та створюючи умови для входження іноземних страховиків на український ринок. Статті 125-134 закону регулюють діяльність іноземних страховиків в Україні та українських страховиків за кордоном, встановлюючи правила транскордонного страхування.

Інтеграція до європейського страхового ринку відкриває нові можливості для українських страховиків, такі як розширення географії діяльності, доступ до міжнародних ринків перестрахування та обмін досвідом з іноземними партнерами. Водночас, це створює нові виклики, пов’язані з необхідністю підвищення конкурентоспроможності українських страховиків та адаптації до міжнародних стандартів ведення бізнесу [9].

Загалом, структура та інфраструктура страхового ринку України постійно розвиваються та адаптуються до змін в економіці та законодавстві. Їхнє ефективне функціонування є основним для забезпечення стабільності та розвитку страхового ринку, а також для захисту прав споживачів.

Основним елементом сучасної інфраструктури страхового ринку України є асистанс-компанії, які надають допомогу страхувальникам при настанні страхових випадків. Особливо значущою є їхня роль у сфері медичного страхування та страхування подорожуючих, де оперативність і якість допомоги є головним чинником. Асистанс-компанії забезпечують цілодобову підтримку клієнтів, організацію медичної допомоги, евакуацію, транспортування, юридичну підтримку та інші послуги. Новий Закон України «Про страхування»

офіційно визнає асистанс-компанії як частину інфраструктури страхового ринку та встановлює вимоги до їхньої діяльності, зокрема щодо якості послуг та захисту персональних даних клієнтів.

Оцінка майна та ризиків є невід'ємною частиною страхової діяльності, тому головними елементами інфраструктури страхового ринку є незалежні оцінювачі та експерти. Вони проводять оцінку вартості майна перед укладанням договору страхування, визначають розмір збитків при настанні страхового випадку та надають експертні висновки при виникненні спірних ситуацій. Відповідно до статей 135-140 нового закону, встановлюються єдині стандарти та методики оцінки, що підвищує об'єктивність та прозорість процесу. Це особливо важливо для таких видів страхування як страхування майна, транспортних засобів, відповідальності, де точна оцінка вартості об'єкта страхування та розміру збитків є основою для визначення страхової суми та страхового відшкодування.

Реформування системи професійної підготовки та сертифікації фахівців страхового ринку є основним елементом розвитку його інфраструктури. Новий закон приділяє значну увагу цим питанням, встановлюючи вимоги до кваліфікації керівників та співробітників страхових компаній, страхових посередників, актуаріїв та інших фахівців. Статті 141-148 закону передбачають створення системи безперервного професійного розвитку для працівників страхового ринку, що включає обов'язкове навчання, періодичне підвищення кваліфікації та сертифікацію. Це сприяє підвищенню професійного рівня учасників ринку, покращенню якості страхових послуг та зміцненню довіри споживачів до страхової галузі [10].

Саморегулювання є основним елементом інфраструктури сучасного страхового ринку, що доповнює державне регулювання. Новий закон у статтях 149-156 визначає правовий статус та повноваження саморегулівних організацій (СРО) на страховому ринку. СРО об'єднують страховиків або страхових посередників за професійною ознакою та встановлюють додаткові вимоги до своїх членів, розробляють професійні стандарти, здійснюють контроль за

дотриманням етичних норм та правил ведення бізнесу. Такий підхід дозволяє підвищити відповідальність учасників ринку, сприяє впровадженню кращих практик та підвищенню довіри споживачів до страхових послуг.

Інтеграція страхового ринку з банківським сектором є важливою тенденцією розвитку фінансової системи України. Банкострахування (bancassurance) дозволяє банкам пропонувати своїм клієнтам страхові продукти як доповнення до банківських послуг, а страховикам – розширювати канали збуту через банківську мережу. Статті 157-163 нового закону регулюють співпрацю між банками та страховиками, встановлюючи вимоги до прозорості, захисту прав споживачів та запобігання конфлікту інтересів. Зокрема, закон вимагає чіткого розмежування банківських та страхових продуктів, надання повної інформації про умови страхування та заборону нав'язування страхових послуг при отриманні кредитів. Це створює правову основу для розвитку банкострахування на принципах прозорості та справедливості.

Розвиток інформаційних технологій суттєво впливає на структуру та інфраструктуру страхового ринку, формуючи нові бізнес-моделі та канали дистрибуції. Статті 164-170 нового закону регулюють діяльність страхових маркетплейсів та агрегаторів – онлайн-платформ, що дозволяють порівнювати та купувати страхові послуги різних компаній. Закон встановлює вимоги до таких платформ щодо прозорості інформації, захисту персональних даних та відповідальності перед споживачами. Цифрові канали продажу розширюють доступ споживачів до страхових послуг, підвищують конкуренцію на ринку та сприяють формуванню справедливих цін. Водночас, вони створюють нові виклики для регуляторів, пов'язані з необхідністю забезпечення захисту прав споживачів в онлайн-середовищі.

Система гарантування страхових виплат є основним елементом інфраструктури страхового ринку, що забезпечує захист прав страхувальників у разі неплатоспроможності страховика. Статті 171-178 нового закону передбачають створення Фонду гарантування страхових виплат, який здійснюватиме компенсаційні виплати за договорами обов'язкового страхування

у випадку банкрутства страхової компанії. Фонд формується за рахунок внесків страховиків, а його діяльність контролюється Національним банком України. Створення такої системи підвищує довіру споживачів до страхового ринку та забезпечує соціальний захист громадян, особливо за такими соціально значущими видами страхування, як обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів та страхування життя [11].

Управління ризиками та забезпечення фінансової стійкості страховиків є головними елементами сучасної структури страхового ринку. Статті 179-186 нового закону встановлюють вимоги до системи управління ризиками страхових компаній, включаючи ідентифікацію, оцінку, моніторинг та контроль за ризиками. Закон впроваджує принципи Solvency II, що передбачають ризик-орієнтований підхід до оцінки платоспроможності страховиків. Відповідно до цього підходу, вимоги до капіталу страховика визначаються залежно від рівня ризиків, які він приймає. Такий підхід стимулює страховиків більш відповідально ставитися до прийняття ризиків, вдосконалювати систему внутрішнього контролю та забезпечувати адекватність страхових резервів.

Глобалізація страхового ринку створює нові можливості та виклики для його учасників. Статті 187-194 нового закону регулюють транскордонне страхування та діяльність міжнародних страхових груп в Україні. Закон визначає порядок входження іноземних страховиків на український ринок, встановлює вимоги до їхньої діяльності та регулює співпрацю між українськими та міжнародними регуляторами. Глобалізація сприяє впровадженню кращих міжнародних практик, підвищенню конкуренції та розширенню асортименту страхових послуг. Водночас, вона вимагає від українських страховиків підвищення ефективності та конкурентоспроможності, а від регуляторів – вдосконалення системи нагляду та контролю за діяльністю міжнародних страхових груп.

Розвиток альтернативних механізмів передачі ризиків є інноваційним напрямом еволюції структури страхового ринку. Статті 195-202 нового закону регулюють використання таких інструментів як страхові сек'юритизації, випуск

катастрофічних облігацій та створення спеціалізованих перестрахових компаній (captive). Ці механізми дозволяють диверсифікувати джерела страхового та перестрахового капіталу, ефективно управляти катастрофічними ризиками та оптимізувати вартість страхового захисту. Впровадження альтернативних механізмів передачі ризиків сприяє розвитку страхового ринку, підвищенню його стійкості до системних ризиків та розширенню можливостей для інноваційних страхових продуктів, особливо у сфері страхування катастрофічних ризиків, кіберризиків та інших нових видів загроз [12].

Отже, перший розділ роботи було присвячено дослідженню теоретичним аспектів функціонування страхового ринку України, де детально розглянуто його сутність, функції, принципи, структуру та інфраструктуру. Дослідження показало, що страховий ринок є складною системою економічних відносин, де об’єктом купівлі-продажу виступає страховий захист. Сутність ринку полягає у перерозподілі ризиків між учасниками економічних відносин, забезпеченні фінансової стабільності та захисті від непередбачуваних збитків.

Функції страхового ринку – ризикова, захисна, накопичувальна, інвестиційна та превентивна – є взаємопов’язаними і створюють синергетичний ефект. Принципи функціонування, такі як випадковість, страховий інтерес, еквівалентність, найвища довіра, суброгація та контрибуція, формують основу страхових відносин та забезпечують збалансованість інтересів усіх учасників.

Структура страхового ринку України включає страховиків, страхових посередників, страхувальників та органи державного регулювання. Новий Закон України «Про страхування» №1909-IX, що набув чинності 01.01.2024 року, суттєво змінив вимоги до учасників ринку, зокрема підвищив вимоги до мінімального розміру статутного капіталу страховиків та запровадив європейську класифікацію видів страхування.

Інфраструктура ринку охоплює страхові асоціації, актуаріїв, оцінювачів, аварійних комісарів, сюрвейєрів, асистанс-компанії та інші установи, що забезпечують функціонування ринку. Особливу роль відіграють асистанс-компанії та незалежні оцінювачі, діяльність яких регулюється новим законом

через встановлення єдиних стандартів та вимог до якості послуг. Саморегулівні організації доповнюють державне регулювання, встановлюючи додаткові професійні стандарти та етичні норми.

Головними тенденціями розвитку є інтеграція страхового ринку з банківським сектором (банкострахування) та цифрова трансформація. Використання технологій big data, штучного інтелекту, блокчейну та інтернету речей дозволяє точніше оцінювати ризики, персоналізувати страхові продукти та оптимізувати процеси. Новий закон створює правову основу для розвитку InsurTech, регулюючи діяльність страхових маркетплейсів та агрегаторів як нових елементів інфраструктури.

Значними нововведеннями закону є створення системи гарантування страхових виплат через Фонд гарантування та впровадження ризик-орієнтованого підходу до оцінки платоспроможності страховиків на основі принципів Solvency II. Розвиваються також альтернативні механізми передачі ризиків, такі як страхові сек'юритизації та катастрофічні облігації, що диверсифікують джерела страхового капіталу та оптимізують вартість страхового захисту.

Інтеграція українського страхового ринку до європейського фінансового простору потребує подальшої гармонізації законодавства, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних страховиків та розвитку професійної підготовки фахівців галузі. Новий закон створює правове підґрунтя для цих процесів, встановлюючи систему безперервного професійного розвитку, підвищуючи прозорість діяльності страховиків та захищаючи права споживачів страхових послуг.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

2.1. Оцінка динаміки та тенденцій розвитку страхового ринку України

Страховий ринок України протягом останніх п’яти років (2020-2024 рр.) зазнав суттєвих трансформацій, демонструючи тенденцію до консолідації, підвищення фінансової стійкості та зростання обсягів страхових операцій. Станом на початок 2025 року ринок виявляє ознаки стабілізації після значних змін, що відбулися у попередні роки.

Аналіз змін кількості страхових компаній за 2020-2024 роки демонструє стійку тенденцію до скорочення, що є наслідком посилення регуляторних вимог та процесів консолідації ринку (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Кількість страхових компаній в Україні за 2020-2024 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	І кв. 2024	І півр. 2024	9 міс. 2024	2024
Кількість зареєстрованих страхових компаній, в т.ч.:	210	155	128	101	98	90	75	65
компанії зі страхування життя	20	13	12	12	12	12	11	10
ризикових компаній	190	142	116	89	86	78	64	55

Джерело: складено автором за даними [5].

За п’ятирічний період кількість страхових компаній зменшилась на 69%, з 210 у 2020 році до 65 у 2024 році (рис. 2.1). Особливо інтенсивним було скорочення у 2022-2024 роках, що зумовлено посиленням вимог НБУ до платоспроможності та фінансової стійкості страховиків після переходу функцій регулятора від Нацкомфінпослуг до НБУ, а також процесами злиття та поглинання на ринку. Більші гравці активно купували менші компанії для розширення портфеля та ринкової частки, що призвело до природної консолідації ринку [13].

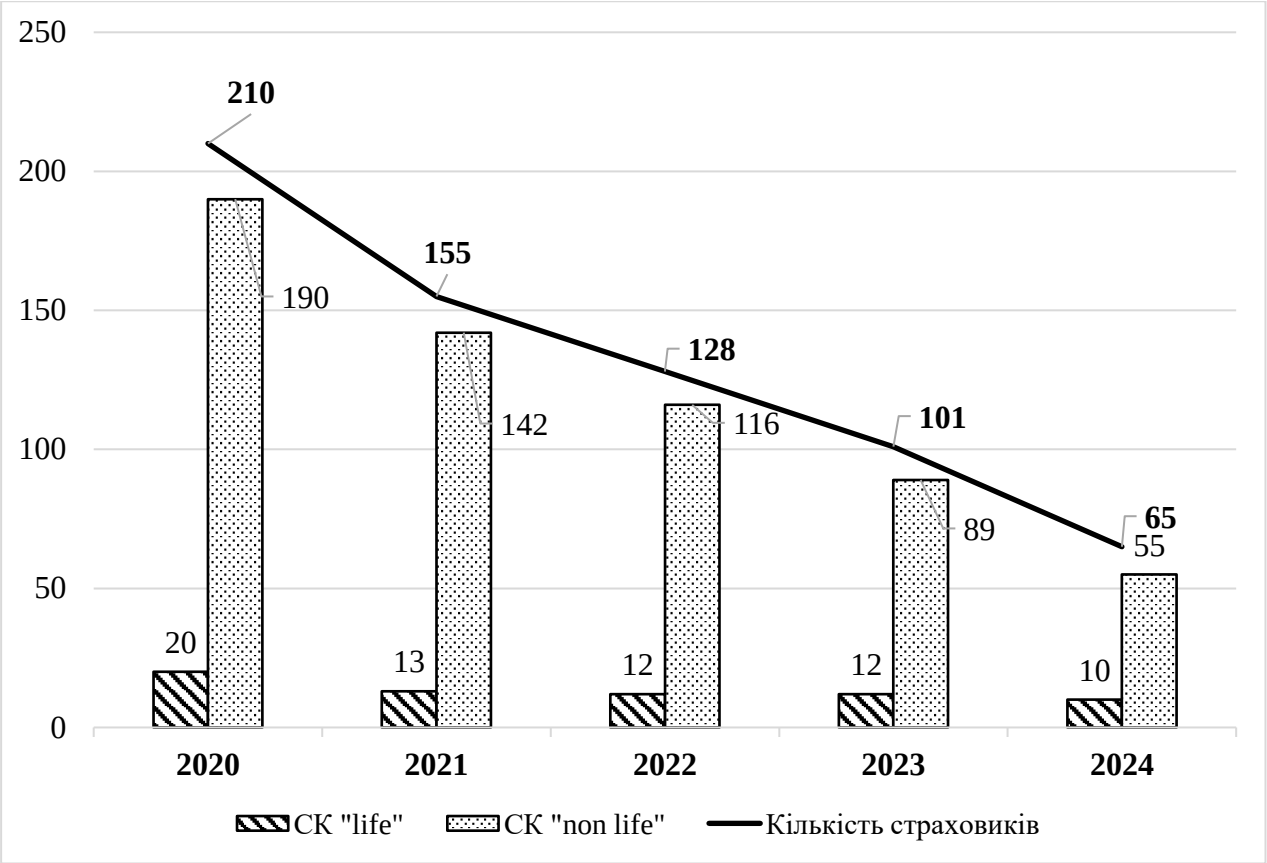

Рис. 2.1. Динаміка кількості страхових компаній в Україні за 2020-2024 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Наступним показником є кількість укладених договорів страхування. Аналізовані результати динаміки протягом зазначеного звітного періоду дійсно підтверджують той факт, що упродовж останніх п’яти років не відбулося формування стійких закономірностей до укладання загальної кількості договорів страхування (рис. 2.2).

Можемо бачити різке скорочення укладених договорів в 2022 році, в порівнянні з минулим дослідженим роком на 43558,9 тис. од. Найвищий показник був у 2021 році та становив 131561,9 тис. од. В 2023 році відбувається незначне збільшення кількості укладених договорів страхування у порівнянні з попереднім роком, а у 2024 році незначний спад показника у порівнянні з 2023 роком, це є свідченням покращенням ситуації страхових компаній на страховому ринку та їх адаптації до впливу зовнішніх та внутрішніх факторів.

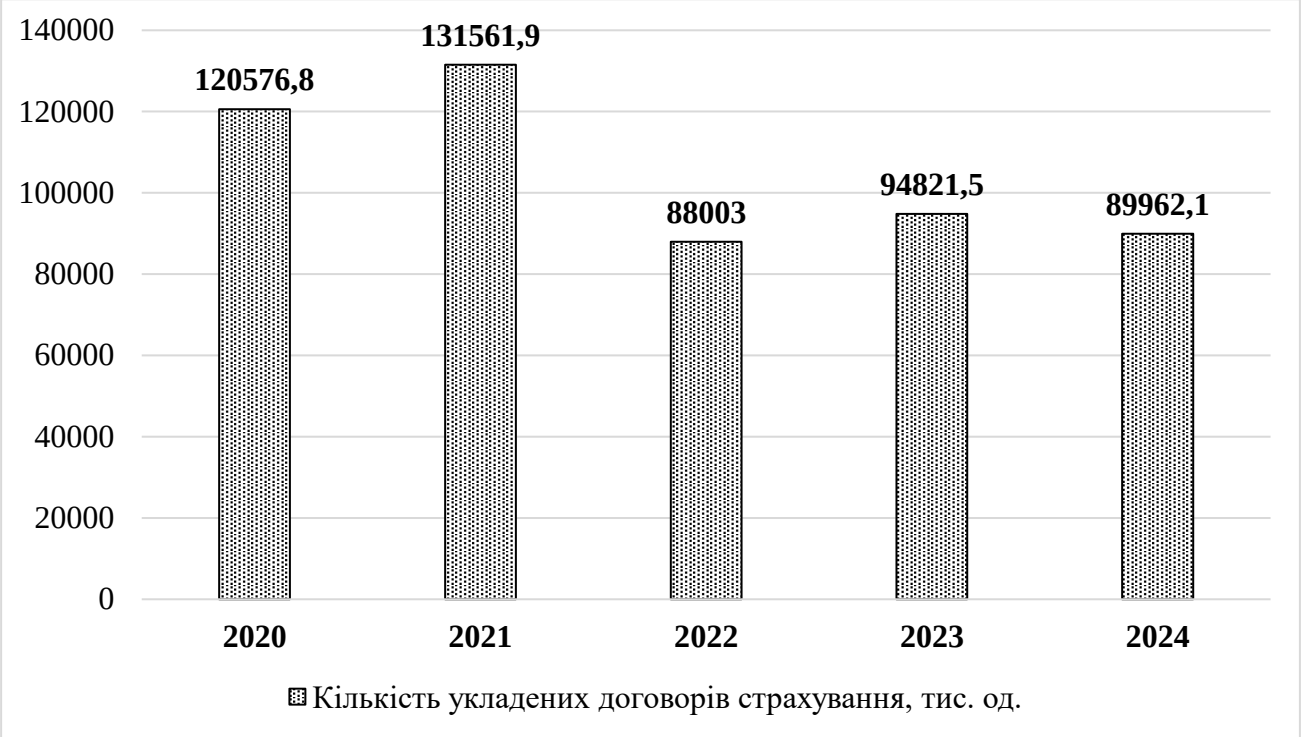

Рис. 2.2. Динаміка кількості укладених договорів страхування протягом 2020-2024 рр. (тис. од.)

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Одними з основних показників функціонування страхових компаній на страховому ринку є динаміка страхових премій та страхових виплат.

Обсяги валових страхових премій демонструють стабільне зростання протягом досліджуваного періоду, особливо помітне у 2020-2024 роках (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Обсяг валових страхових премій в Україні за 2020-2024 рр. (млн грн)

Показник	2020	2021	2022	2023	І кв. 2024	І півр. 2024	9 міс. 2024	2024	Приріст 2024/2020, %
Валові страхові премії, всього	45175,9	49708,0	39661,8	47014,7	11593,5	24202,8	38468,9	53078,9	14,89
від страхувальників-фізичних осіб	22568,0	27912,0	24551,6	28755,0	6704,2	13966,0	23643,5	32965,7	31,54
від перестрахувальників	4 201,8	1 890,6	1 131,6	1 057,1	73,4	141,4	237,3	302,1	-1290,86

Джерело: складено автором за даними [2].

За п’ятирічний період обсяг валових страхових премій зріс на 14,89% – з 45175,9 млн грн у 2020 році до 53078,9 млн грн у 2024 році (рис. 2.3).

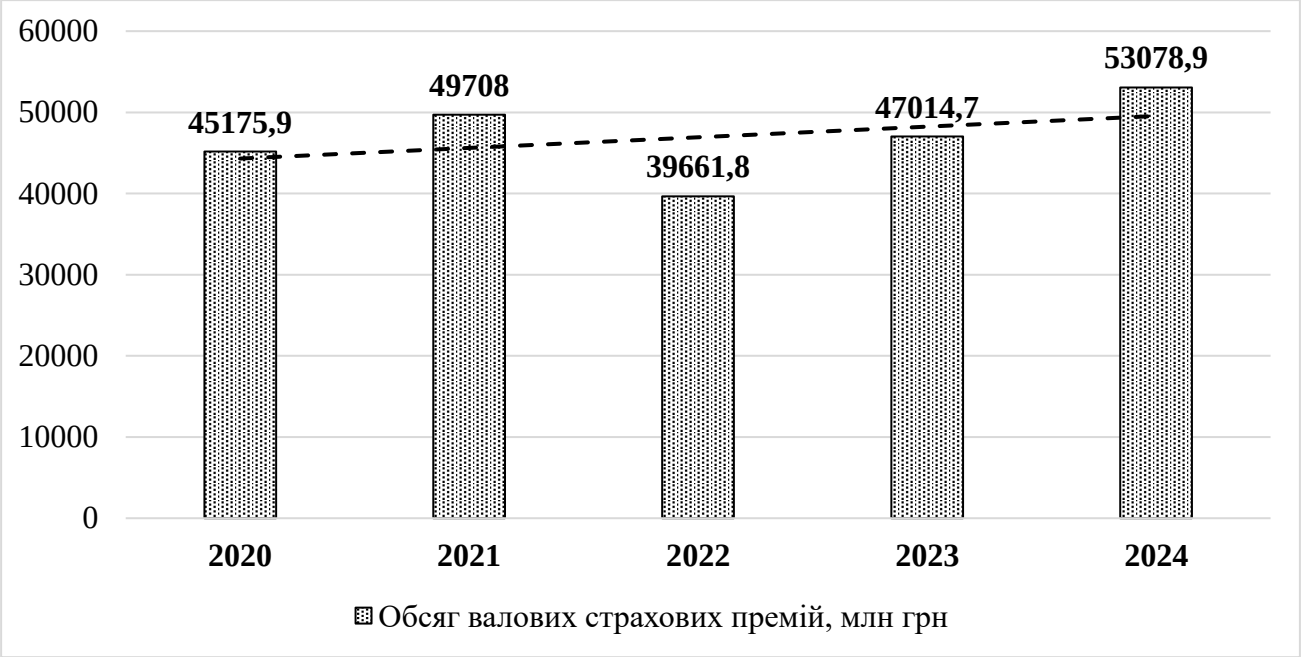

Рис. 2.3. Динаміка обсягу валових страхових премій в Україні за 2020-2024 рр. (млн грн)

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Найбільш динамічно розвивався сегмент страхування фізичних осіб, де спостерігається приріст валових страхових премій на 31,54%. Це свідчить про зростання страхової культури населення та підвищення довіри до страхових компаній. Разом з тим, валові страхові премії від перестрахувальників зменшилися на 1290,86% і склали 302,1 млн грн у 2024 році у порівнянні з 4201,8 млн грн у 2020 році.

Паралельно зі зростанням премій відбувалося збільшення обсягів страхових виплат (табл. 2.3).

Загальний обсяг валових страхових виплат за п’ять років зріс на 23,44% – з 14853,6 млн грн у 2020 році до 19401,7 млн грн у 2024 році. Найбільше зростання спостерігається у виплатах фізичним особам – на 43,74%, що корелює з відповідним зростанням премій у цьому сегменті. Виплати перестрахувальникам зменшилися на 333,91% і склали 104,4 млн грн у 2024 році у порівнянні з 453,0 млн грн у 2020 році.

Таблиця 2.3

Обсяг валових страхових виплат в Україні за 2020-2024 рр. (млн грн)

Показник	2020	2021	2022	2023	І кв. 2024	І півр. 2024	9 міс. 2024	2024	Приріст 2024/2020, %
Валові страхові виплати, всього	14853,6	17958,3	11328,4	13001,4	4626,1	9321,6	14113,4	19401,7	23,44
фізичним особам	6 914,4	8 919,7	6 281,7	7 028,5	2 444,5	5 584,9	8 995,4	12 290,5	43,74
перестрахувальникам	453,0	341,1	185,2	176,8	34,3	60,7	74,4	104,4	-333,91

Джерело: складено автором за даними [2].

Динаміку обсягу валових страхових виплат в Україні за 2020-2024 рр. (млн грн) представлено на рис. 2.4.

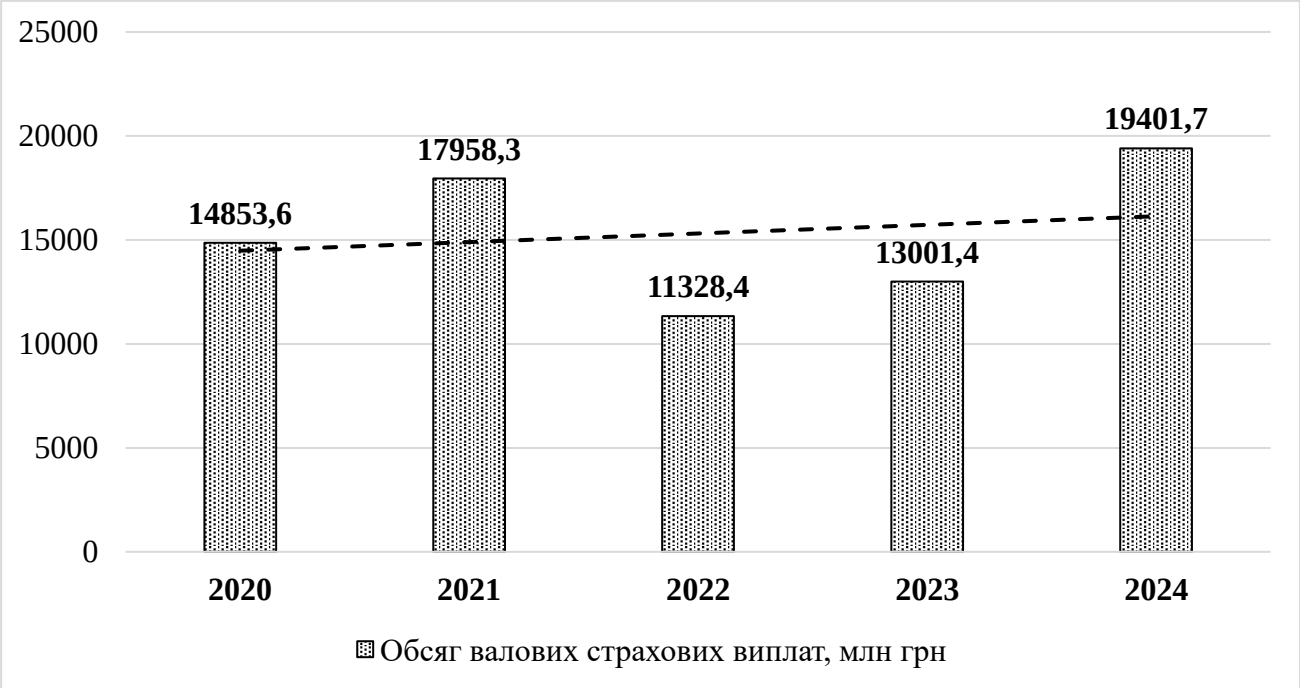

Рис. 2.4. Динаміка обсягу валових страхових виплат в Україні за 2020-2024 рр. (млн грн)

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Така динаміка обсягу валових страхових виплат в Україні свідчить про підвищення рівня відповідальності страхових компаній перед клієнтами та покращення процесів врегулювання страхових випадків.

Важливим показником розвитку страхового ринку є рівень страхових виплат, що характеризує співвідношення страхових виплат до премій (рис. 2.5).

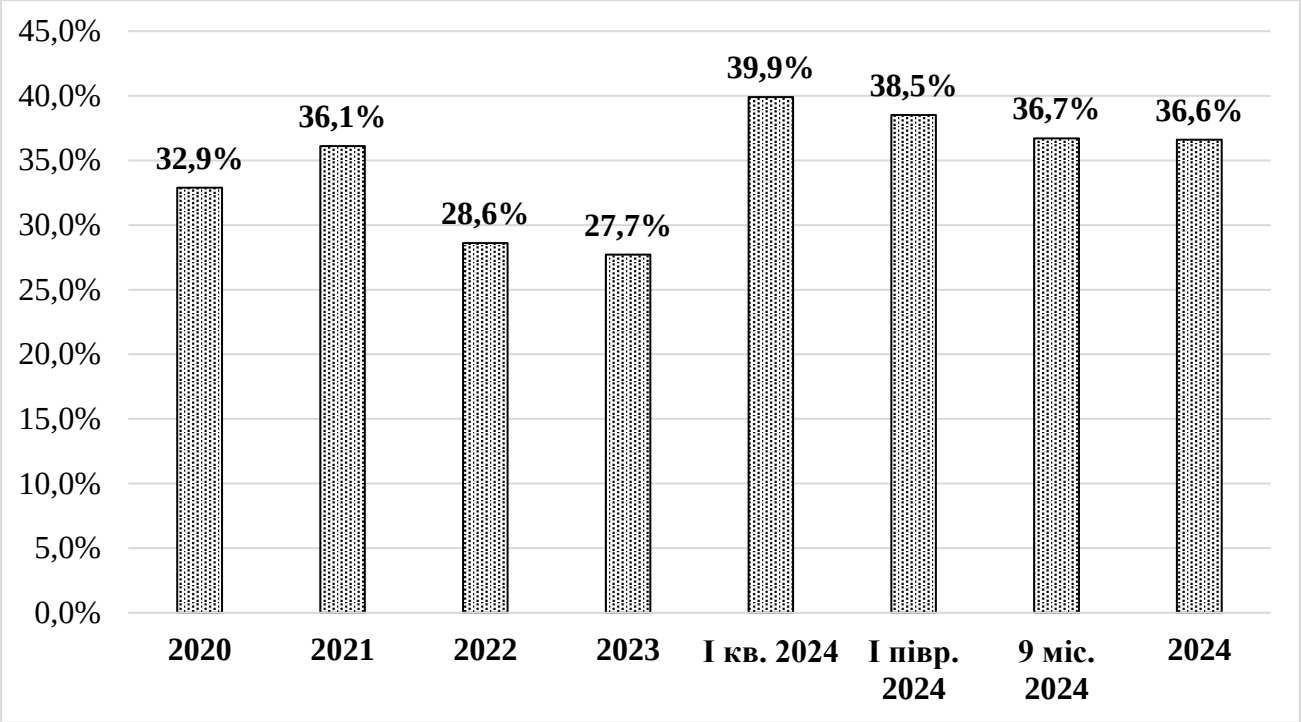

Рис. 2.5. Динаміка рівня страхових виплат в Україні за 2020-2024 рр., %

Джерело: розраховано та побудовано автором за даними [2].

Рівень виплат протягом п’яти років коливався у межах 27-39%, що є оптимальним показником для забезпечення фінансової стійкості страховиків та задоволення потреб страхувальників. Зростання рівня виплат у 2024 року свідчить про підвищення якості обслуговування клієнтів. Незначне зниження показника у другій половині 2024 року до 36,7% зумовлене прискореним зростанням обсягу премій порівняно з виплатами.

Аналіз динаміки сформованих страхових резервів свідчить про стабільну тенденцію їх зростання у 2020-2023 роках, що вказує на систематичне накопичення страхових ресурсів страховими компаніями з метою забезпечення виконання зобов’язань щодо майбутніх страхових виплат і відшкодувань страхувальникам, разом з тим у 2024 році відбулося їх зменшення (з 46781,2 млн грн у 2023 році до 36653,7 млн грн у 2024 році) (рис. 2.6).

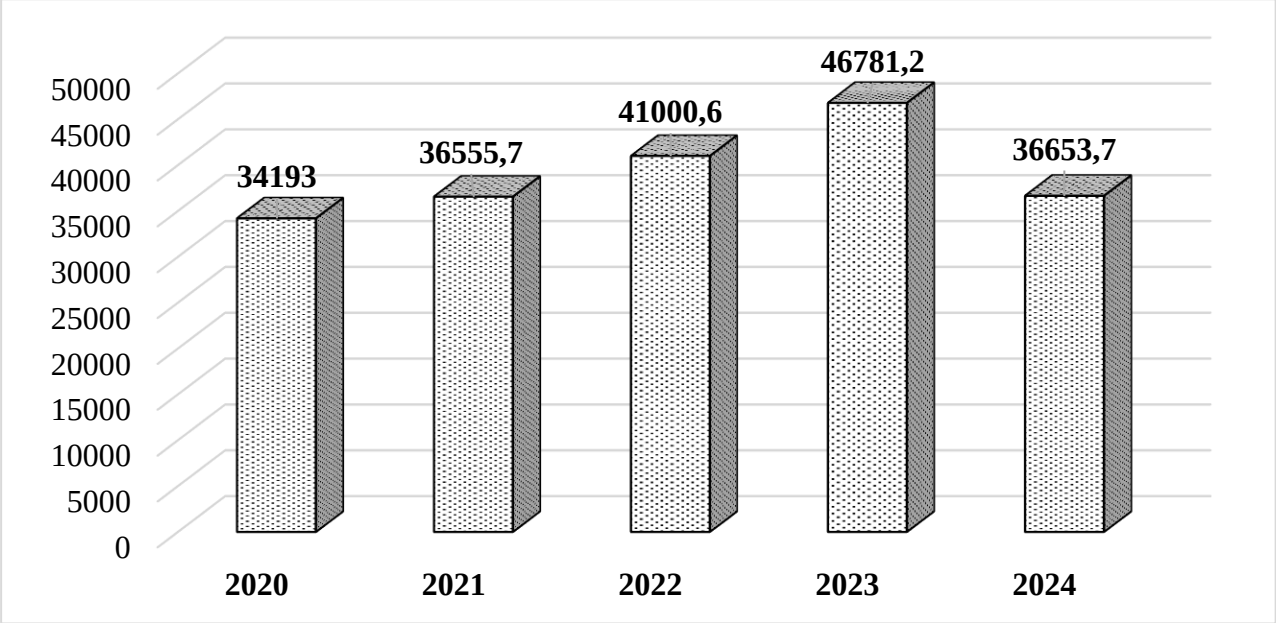

Рис. 2.6. Обсяг сформованих страхових резервів протягом 2020-2024 рр., млн грн.

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Скорочення обсягу сплачених статутних капіталів на 43,1% пов'язане зі зменшенням кількості страхових компаній, проте цей процес супроводжується зростанням якісних показників (рис. 2.7).

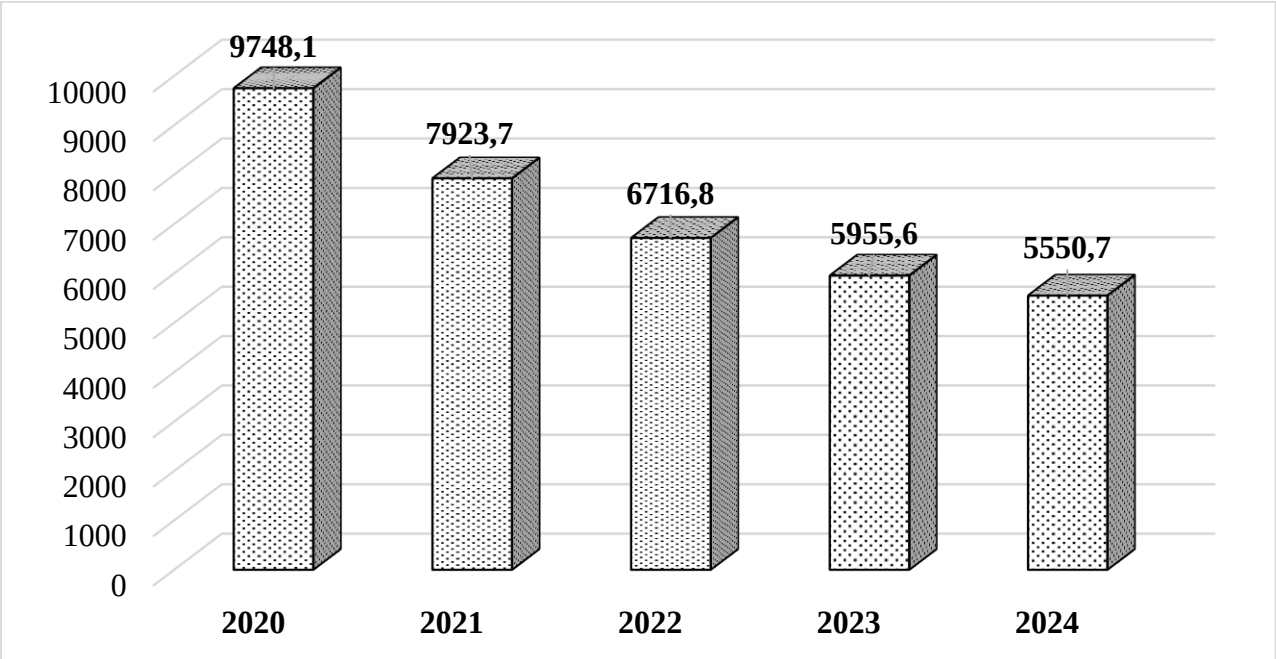

Рис. 2.7. Обсяг сплачених статутних капіталів протягом 2020-2024 рр., млн грн.

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Структура страхових премій основних класів страхування у 2020-2024 роках зазнала ряду змін (рис. 2.8).

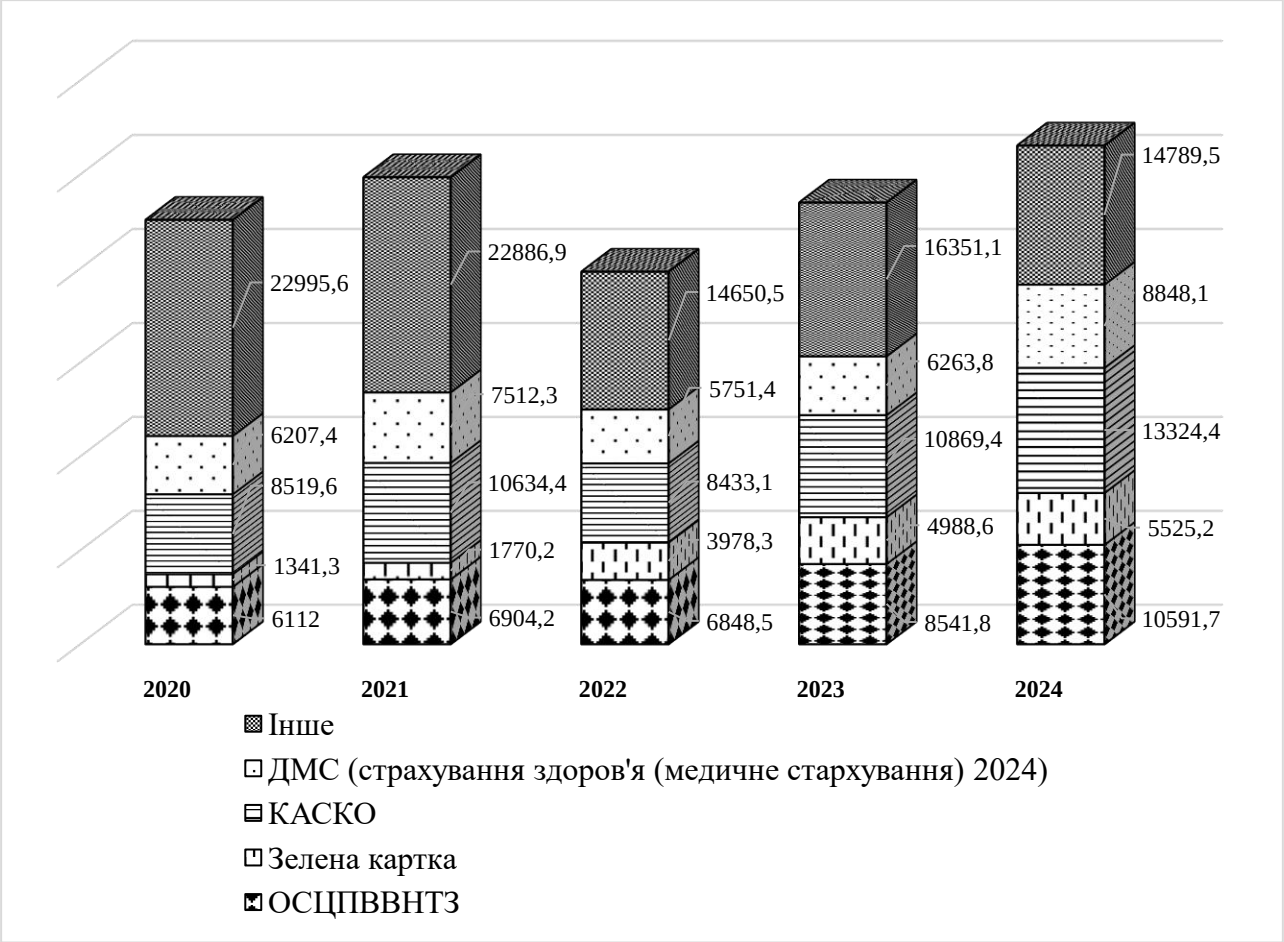

Рис. 2.8. Структура страхових премій основних класів страхування у 2020-2024 рр., млн грн

Джерело: побудовано автором за даними [2].

У 2024 році найбільшу частку ринку займає автострахування (ОСЦПВВНТЗ, КАСКО та Зелена картка) усіх валових премій, на другому місці медичне страхування, що демонструє зростаючий інтерес населення до приватних медичних послуг. Значно скоротилася частка інших видів страхування, що свідчить про концентрацію страхового бізнесу на найбільш затребуваних видах страхування.

Також спостерігається зміна у розподілі премій між фізичними та юридичними особами. Якщо у 2020 році це співвідношення становило 50,3% та 47,3% відповідно (2,4% – від перестрахувальників), то у 2024 році частка

фізичних осіб зросла до 62,1%, а юридичних – скоротилася до 37,3% (0,6% – від перестрахувальників). Це свідчить про зростання популярності страхових послуг серед населення та розширення роздрібного сегменту страхового ринку.

Одним з основних показників, що дозволяє зробити висновок про стан розвитку страховому ринку є рівень проникнення страхування.

Рівень проникнення страхування, який визначається як співвідношення обсягу страхових премій до валового внутрішнього продукту засвідчує (рис. 2.9), що у 2024 році рівень проникнення страхування зменшився на 0,384% в порівнянні з минулим 2020 роком і він становить 0,693%, а загальна тенденція за період 2020–2024 років є негативною.

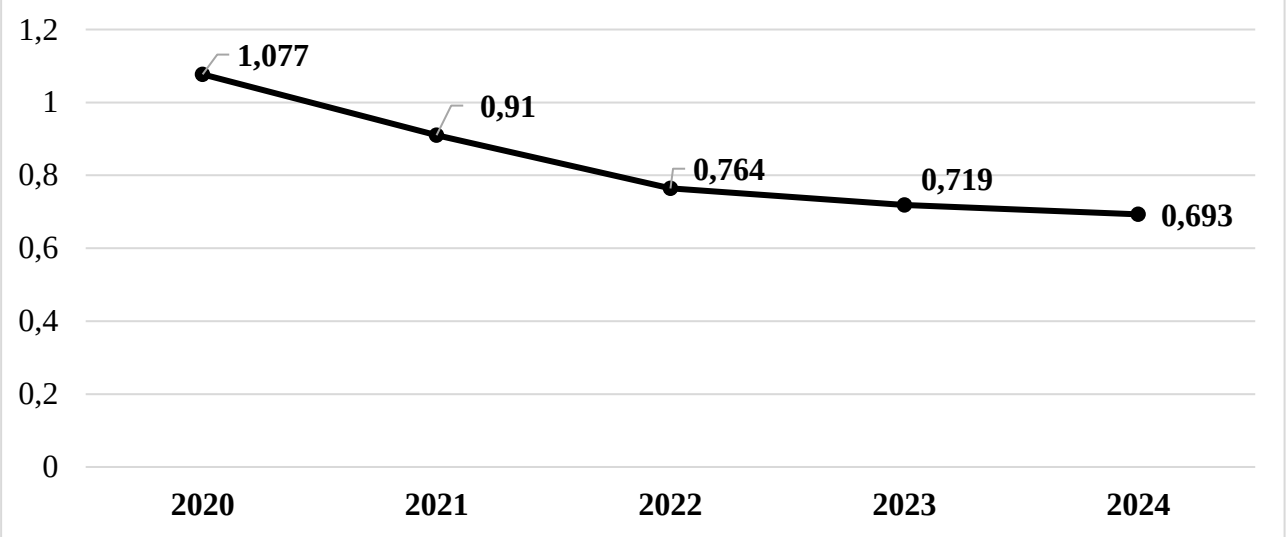

Рис. 2.9. Рівень проникнення страхування у 2020-2024 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Аналіз динаміки рівня проникнення страхування дає можливість зробити висновок про зниження рівня поширюваності страхових послуг в Україні.

Підсумовуючи, можна констатувати, що страховий ринок України за період 2020-2024 років пройшов шлях значних трансформацій, характеризується консолідацією учасників, підвищенням їх фінансової стійкості та якості обслуговування клієнтів. Ринок стає більш клієнтоорієнтованим і демонструє стабільне зростання обсягів операцій при одночасному підвищенні їх ефективності.

2.2. Аналіз діяльності ключових страхових компаній України

Консолідаційні процеси на страховому ринку України, що активно відбувалися протягом 2020-2024 років, призвели до формування групи лідерів, які визначають основні тенденції розвитку ринку. Зменшення кількості страхових компаній з 210 у 2020 році до 65 у 2024 році супроводжувалося зростанням концентрації ринку та посиленням позицій провідних страховиків. Аналіз діяльності ключових учасників ринку дозволяє оцінити якісні характеристики трансформаційних процесів.

Одним з ключових показників, що характеризує структуру страхового ринку, є рівень концентрації, який відображає розподіл ринкових часток між учасниками. Аналіз динаміки концентрації ринку за 2020-2024 роки засвідчує стійку тенденцію до зростання частки ТОП-10 страховиків (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка концентрації страхового ринку України за 2020-2024 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Зміна 2024/2020, в.п.
Частка ТОП-3 страховиків, %	15,7	17,5	21,3	24,8	28,2	+12,5
Частка ТОП-10 страховиків, %	38,4	43,7	52,3	61,5	68,4	+30,0
Частка ТОП-20 страховиків, %	57,9	65,2	74,6	83,7	90,1	+32,2
Індекс Герфіндаля-Гіршмана (HHI)	227	312	456	637	821	+594

Джерело: складено автором на основі аналізу звітних даних страхових компаній

За досліджуваний період концентрація ринку суттєво зросла: частка ТОП-3 страховиків збільшилася на 12,5 в.п. і склала 28,2%, частка ТОП-10 – на 30,0 в.п. до 68,4%, а частка ТОП-20 – на 32,2 в.п. до 90,1%. Індекс Герфіндаля-Гіршмана (HHI), який є загальноприйнятим показником ринкової концентрації, зріс з 227 до 821, що свідчить про перехід ринку від високо конкурентного до помірно концентрованого.

Аналіз основних результатів діяльності ТОП-10 non-life страхових компаній України дозволяє оцінити ефективність їхньої операційної діяльності та фінансовий стан (табл. 2.5). Аналіз даних табл. 2.5 свідчить про високу концентрацію фінансових ресурсів у ТОП-10 non-life страхових компаній, на які припадає 70,52% зібраних страхових премій, 70,74% здійснених страхових виплат та 73,55% сформованих страхових резервів.

Таблиця 2.5

Основні показники діяльності ТОП-10 non-life страхових компаній України у 2024 році

Компанія	Валові страхові премії, млн грн	Частка ринку, %	Валові страхові виплати, млн грн	Частка ринку, %	Страхові резерви, млн грн	Частка ринку, %
СГ «ТАС»	4881,262	10,31	1975,269	10,18	2680,505	10,97
СК «АРКС»	4280,208	9,04	1720,08	8,87	2230,942	9,13
СК «Уніка»	3786,491	8,00	1693,728	8,73	2084,837	8,53
СК «ВУСО»	3461,821	7,31	1414,312	7,29	1058,975	4,33
СК «ІНГО»	3411,081	7,20	1562,648	8,05	1959,173	8,02
СК «Арсенал Страхування»	3156,733	6,67	1320,233	6,80	1880,731	7,69
СК «УСГ»	3009,586	6,36	1531,975	7,90	2293,585	9,38
СК «Універсальна»	2534,868	5,35	844,679	4,35	783,625	3,21
СК «КНЯЖА ВІГ»	2517,02	5,32	1005,342	5,18	1643,751	6,73
НАСК «ОРАНТА»	2355,449	4,97	657,304	3,39	1360,453	5,57
ТОП-10 разом	***33394,519***	***70,52***	***13725,57***	***70,74***	***17976,58***	***73,55***
Ринок загалом	***47354,2***	***100,00***	***19 401,70***	***100,00***	***24 441,80***	***100,00***

Джерело: складено та розраховано автором на основі звітних даних страхових компаній.

Середній рівень страхових виплат ТОП-10 non-life компаній (58,9%) майже не відрізняється від середньоринкового показника (59,03%), що свідчить про однорідність політики врегулювання страхових випадків (табл. 2.6, рис. 2.10).

Таблиця 2.6

Середній рівень страхових виплат ТОП-10 non-life страхових компаній України у 2024 році

Компанія	Валові страхові премії, млн грн	Валові страхові виплати, млн грн	Рівень страхових виплат, %
СГ «ТАС»	4881,262	1975,269	59,53
СК «АРКС»	4280,208	1720,08	59,81
СК «Уніка»	3786,491	1693,728	55,27
СК «ВУСО»	3461,821	1414,312	59,15
СК «ІНГО»	3411,081	1562,648	54,19
СК «Арсенал Страхування»	3156,733	1320,233	58,18
СК «УСГ»	3009,586	1531,975	49,10
СК «Універсальна»	2534,868	844,679	66,68
СК «КНЯЖА ВІГ»	2517,02	1005,342	60,06
НАСК «ОРАНТА»	2355,449	657,304	72,09
ТОП-10 разом	***33394,519***	***13725,57***	58,90
Ринок загалом	***47354,2***	***19 401,70***	59,03

Джерело: розраховано автором на основі звітних даних страхових компаній.

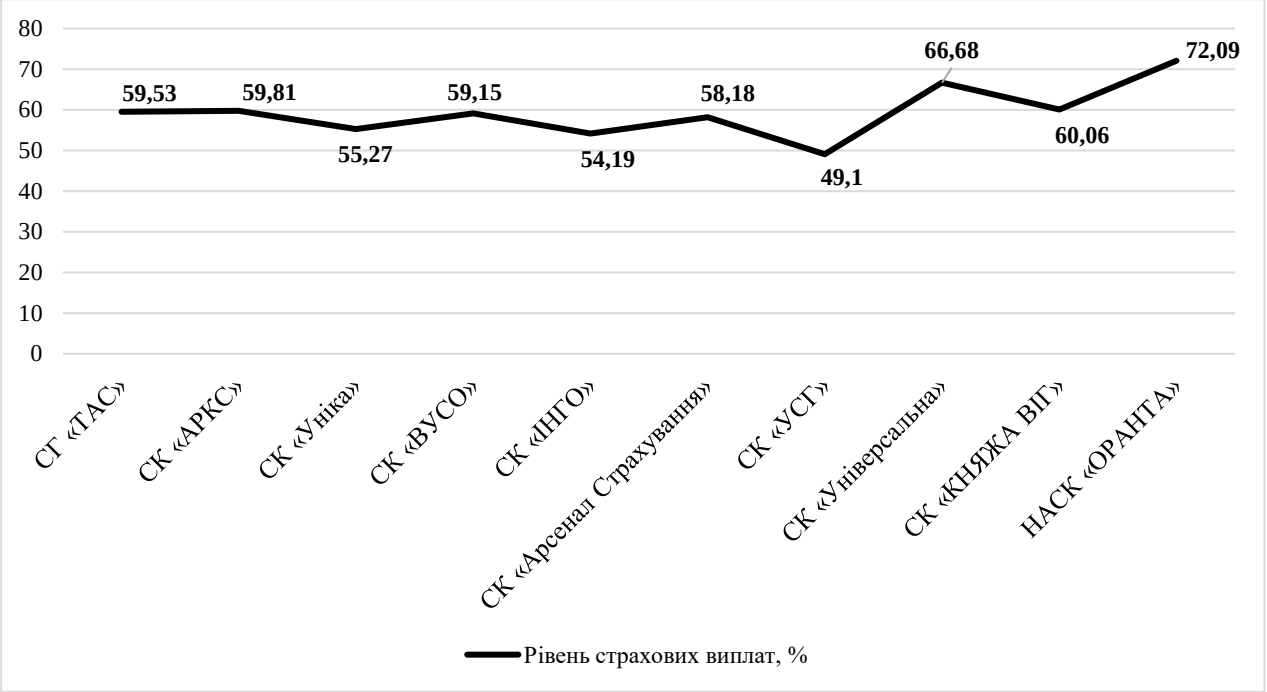

Рис. 2.10. Рівень страхових виплат ТОП-10 non-life страхових компаній України у 2024 році, %

Джерело: побудовано автором за даними табл. 2.6.

Аналіз основних результатів діяльності ТОП-5 life страхових компаній України дозволяє оцінити ефективність їхньої діяльності (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Основні показники діяльності ТОП-5 life страхових компаній України у 2024 році

Компанія	Валові страхові премії, млн грн	Частка ринку, %	Валові страхові виплати, млн грн	Частка ринку, %	Страхові резерви, млн грн	Частка ринку, %
МЕТЛАЙФ	2791,8	48,77	506,861	39,62	5078,206	41,58
ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	688,023	12,02	285,888	22,35	4080,835	33,42
УНІКА ЖИТТЯ	398,217	6,96	192,161	15,02	1040,318	8,52
PZU УКРАЇНА СТРАХУВАНЯ ЖИТТЯ	394,685	6,89	55,557	4,34	1679,81	13,76
ARX LIFE	327,21	5,72	61,634	4,82	21,48	0,18
ТОП-5 разом	***4599,935***	***80,35***	***1102,101***	***86,16***	***11900,6***	***97,45***
Ринок загалом	***5724,7***	***100***	***1279,2***	***100***	***12211,9***	***100***

Джерело: складено та розраховано автором на основі звітних даних страхових компаній.

Аналіз даних табл. 2.7 свідчить про високу концентрацію фінансових ресурсів у ТОП-5 life страхових компаній, на які припадає 80,35% зібраних страхових премій, 86,16% здійснених страхових виплат та 97,45% сформованих страхових резервів.

Середній рівень страхових виплат ТОП-5 life компаній (76,04%) майже не відрізняється від середньоринкового показника (77,65%), що свідчить про однорідність політики врегулювання страхових випадків (табл. 2.8, рис. 2.11).

Таблиця 2.8

Середній рівень страхових виплат ТОП-5 life страхових компаній України у 2024 році

Компанія	Валові страхові премії, млн грн	Валові страхові виплати, млн грн	Рівень страхових виплат, %
МЕТЛАЙФ	2791,8	506,861	81,84
ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	688,023	285,888	58,45
УНІКА ЖИТТЯ	398,217	192,161	51,74
PZU УКРАЇНА СТРАХУВАНЯ ЖИТТЯ	394,685	55,557	85,92
ARX LIFE	327,21	61,634	81,16
ТОП-5 разом	***4599,935***	***1102,101***	***76,04***
Ринок загалом	***5724,7***	***1279,2***	***77,65***

Джерело: розраховано автором на основі звітних даних страхових компаній.

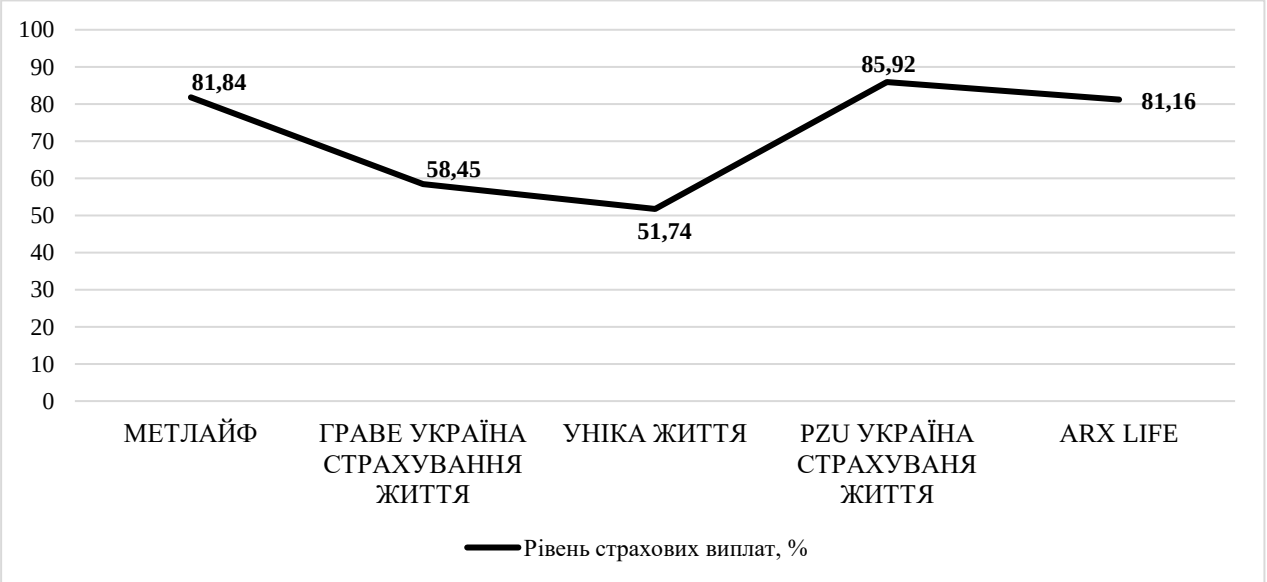

Рис. 2.11. Рівень страхових виплат ТОП-5 life страхових компаній України у 2024 році, %

Джерело: побудовано автором за даними табл. 2.8.

Аналіз структури страхових портфелів ТОП-5 страхових компаній України у 2024 році дозволяє виділити три основні бізнес-моделі:

- універсальні страховики (СК «АРКС», СГ «ТАС») – компанії з диверсифікованим портфелем, в якому частка провідного класу страхування не перевищує 45%. Такі компанії пропонують широкий спектр страхових продуктів для різних категорій клієнтів, активно розвивають канали дистрибуції та впроваджують інноваційні технології;

- автостраховики (СК «Уніка») – компанії, в яких частка автострахування перевищує 50% портфеля. Такі компанії зосереджені на масовому ринку страхування автотранспорту, мають розгалужену мережу представництв та активно співпрацюють з автодилерами та банками, що кредитують придбання автомобілів;

- спеціалізовані страховики (МЕТЛАЙФ) – компанії, що фокусуються на окремих класах страхування (наприклад, страхування життя). Такі компанії зазвичай мають вузьку спеціалізацію, але глибоку експертизу в обраному сегменті ринку.

В умовах зростаючої конкуренції та зміни споживчих уподобань провідні страхові компанії України активно впроваджують інноваційні технології та розвивають нові канали продажів (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Основні напрями інноваційного розвитку ТОП-5 страхових компаній України у 2024 році

Компанія	Цифрові канали продажів, % від загальних продажів	Мобільний додаток	Онлайн-врегулювання збитків	Телематика в автострахуванні	Персоналізація страхових продуктів	Використання штучного інтелекту
СГ «ТАС»	31,4	+	+	+	+	-
СК «АРКС»	36,8	+	+	+	+	+
СК «Уніка»	41,2	+	+	+	+	+
MetLife Україна	24,7	+	+	-	+	-
PZU Україна	33,5	+	+	-	+	+

Джерело: складено автором на основі аналізу відкритих джерел інформації та офіційних сайтів компаній.

Дані табл. 2.9 свідчать про активне впровадження інноваційних технологій провідними страховими компаніями України. Всі компанії з ТОП-5 мають мобільні додатки та системи онлайн-врегулювання збитків, що дозволяє спростити взаємодію з клієнтами та підвищити рівень їх задоволеності. Компанії ARX, УНІКА і ТАС СГ впровадили телематичні пристрої в автострахуванні, що дозволяє персоналізувати страхові тарифи залежно від стилю водіння клієнта. Компанії ARX, УНІКА і PZU Україна використовують технології штучного інтелекту для андеррайтингу та виявлення потенційних шахрайських дій.

Найвищий рівень діджиталізації демонструє УНІКА, у якої 41,2% продажів здійснюються через цифрові канали. ARX посідає друге місце з показником 36,8%, а PZU Україна – третє з показником 33,5%. MetLife Україна, яка спеціалізується на страхуванні життя, має найнижчий показник діджиталізації продажів (24,7%), що зумовлено специфікою продуктів, які часто вимагають особистого контакту з клієнтом та детального консультування.

Для комплексної оцінки ефективності діяльності провідних страхових компаній України було розроблено інтегральний показник, який враховує фінансові результати, ринкову позицію, клієнтський сервіс та інноваційність (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Інтегральна оцінка ефективності діяльності ТОП-10 страхових компаній України у 2024 році

Компанія	Фінансова стійкість (макс. 30 балів)	Ринкова позиція (макс. 25 балів)	Клієнтський сервіс (макс. 25 балів)	Інноваційність (макс. 20 балів)	Загальна оцінка (макс. 100 балів)	Рейтингова позиція
СК «АРКС»	28,5	24,3	23,1	18,7	94,6	1
СК «Уніка»	27,8	23,7	22,5	19,4	93,4	2
PZU Україна	26,3	22,8	24,2	17,3	90,6	3
MetLife Україна	25,7	21,4	20,8	15,2	83,1	5
СГ «ТАС»	25,1	20,9	22,7	16,5	85,2	4
СК «ВУСО»	24,6	19,7	21,3	15,8	81,4	6
СК «ІНГО»	23,9	18,5	20,5	15,1	78,0	7
СК «КНЯЖА ВІГ»	21,8	16,1	17,4	12,5	67,8	10

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків.

За результатами інтегральної оцінки лідером рейтингу є СК «АРКС» з загальною оцінкою 94,6 бали зі 100 можливих. Компанія демонструє найвищі показники фінансової стійкості (28,5 бали з 30 можливих) та ринкової позиції (24,3 бали з 25 можливих). Друге місце посідає СК «Уніка» (93,4 бали), яка має найвищий показник інноваційності (19,4 бали з 20 можливих). Третє місце належить PZU Україна (90,6 бали), яка лідирує за показником клієнтського сервісу (24,2 бали з 25 можливих).

Розрив між лідерами (перша трійка) та рештою компаній є досить значним, що свідчить про формування групи страхових компаній-лідерів, які визначають загальні тенденції розвитку ринку та встановлюють стандарти якості обслуговування клієнтів.

Аналіз діяльності ключових страхових компаній України за 2020-2024 роки дозволяє зробити такі висновки:

- протягом досліджуваного періоду відбулась суттєва консолідація ринку, що призвела до зростання ринкових часток провідних страховиків та формування групи лідерів, які визначають тенденції розвитку ринку;
- лідери ринку (СГ «ТАС», СК «АРКС», СК «Уніка», PZU Україна) демонструють вищу фінансову ефективність порівняно з середньоринковими показниками, що підтверджується вищим рівнем рентабельності власного капіталу (ROE);
- серед провідних страхових компаній України можна виділити три основні бізнес-моделі: автостраховики (СК «Уніка»), універсальні страховики (СК «АРКС», PZU Україна, СГ «ТАС») та спеціалізовані страховики (МЕТЛАЙФ Україна), кожна з яких має свої конкурентні переваги та особливості стратегії розвитку;
- провідні страхові компанії активно впроваджують інноваційні технології та розвивають цифрові канали продажів, що дозволяє їм підвищувати ефективність діяльності та покращувати клієнтський сервіс;
- інтегральна оцінка ефективності діяльності страхових компаній свідчить про формування групи лідерів (СК «АРКС», СК «Уніка», PZU Україна),

які випереджають решту ринку за комплексом показників: фінансова стійкість, ринкова позиція, клієнтський сервіс та інноваційність.

Загалом, аналіз діяльності ключових страхових компаній України свідчить про позитивні тенденції розвитку ринку, підвищення якості страхових послуг та рівня клієнтського сервісу, що створює передумови для подальшого зростання ринку та підвищення рівня проникнення страхування в економіку країни.

Отже, у другому розділі було проведено ґрунтовний аналіз динаміки та тенденцій розвитку страхового ринку України за 2020-2024 роки, що дозволило виявити ключові трансформаційні процеси та оцінити їхній вплив на структуру, обсяги та якісні характеристики ринку. Однією з головних ознак цього періоду стало стрімке скорочення кількості страхових компаній, яке супроводжувалося посиленням регуляторного нагляду, зростанням вимог до капіталізації та прозорості, а також процесами злиття й поглинання, що сприяли концентрації ринку.

Водночас спостерігається значне зростання обсягів страхових премій, яке свідчить про розширення ринку та підвищення інтересу до страхових продуктів серед населення та бізнесу. Особливо динамічно розвивався сегмент страхування фізичних осіб, що вказує на зростання довіри до страхових компаній, розвиток роздрібного страхування та підвищення рівня страхової культури населення.

Паралельно з ростом премій суттєво зросли і страхові виплати, особливо у сегменті фізичних осіб. Це свідчить не лише про збільшення кількості застрахованих ризиків, але й про посилення соціальної ролі страхування, а також про поліпшення процедур врегулювання страхових випадків. Водночас зберігається оптимальний рівень виплат щодо премій, що забезпечує фінансову стійкість страховиків.

Фінансова стійкість страхових компаній у 2020–2024 роках загалом зросла. Незважаючи на скорочення обсягу сплаченого статутного капіталу, яке зумовлене зменшенням кількості гравців, відбулося суттєве зростання активів та страхових резервів, що свідчить про зміцнення платоспроможності та здатність виконувати зобов’язання перед клієнтами.

Структура страхового портфеля також зазнала змін. Спостерігається концентрація попиту навколо ключових видів страхування, таких як автострахування, медичне страхування та страхування життя. Ці зміни відображають реальні потреби населення в умовах зростання ризиків, пов’язаних як із безпековою ситуацією в країні, так і з розвитком інфраструктури та медицини.

Значну увагу у розділі приділено аналізу діяльності ключових страхових компаній України, які демонструють високі темпи зростання ринкових часток. Консолідація навколо найбільших гравців призвела до зростання індексу концентрації, що є свідченням переходу ринку до нової моделі з домінуванням великих страховиків, здатних адаптуватися до нових умов, забезпечувати надійність та розширювати продуктову лінійку.

Загалом результати дослідження свідчать про поступове формування більш стійкого, клієнтоорієнтованого та професійного страхового ринку в Україні. Він стає дедалі більш структурованим, демонструє зростання довіри споживачів та потенціал для подальшого розвитку, особливо в сегменті страхування життя, охорони здоров’я та індивідуального страхування.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

3.1. Міжнародний досвід розвитку страхових ринків та можливості його адаптації в Україні

Розвиток страхового ринку України в сучасних умовах вимагає не лише адаптації норм нового Закону «Про страхування», але й активного запозичення міжнародного досвіду з урахуванням специфіки національної економіки. Стратегічні напрями розвитку, що базуються на успішних моделях інших країн, можуть значно прискорити модернізацію українського ринку та підвищити його конкурентоспроможність на міжнародній арені.

Одним із головних факторів успішного функціонування страхових ринків розвинених країн є впровадження ефективної системи ризик-орієнтованого нагляду. У країнах Європейського Союзу регулятори застосовують диференційований підхід до нагляду за страховими компаніями залежно від їхнього профілю ризику. Наприклад, у Німеччині федеральне управління фінансового нагляду (BaFin) використовує комплексну систему оцінки ризиків страхових компаній, що включає аналіз фінансової стійкості, якості управління, ринкової позиції та інших параметрів. Це дозволяє регулятору зосереджувати увагу на найбільш проблемних компаніях, що мінімізує системні ризики [20, 21].

Німецький регулятор BaFin реалізує принцип пропорційності, згідно з яким інтенсивність нагляду залежить від рівня ризику конкретної страхової компанії. Основними елементами німецької системи є щорічна оцінка ризик-профілю, яка охоплює не лише фінансові показники, але й якість корпоративного управління, структуру власності та бізнес-модель компанії. Особливо корисним для України може бути досвід Німеччини у сфері превентивного нагляду, коли регулятор проводить регулярні зустрічі з керівництвом страхових компаній для обговорення потенційних ризиків ще до їх перетворення на реальні проблеми.

Для України адаптація такого підходу означає необхідність розробки комплексних методик оцінки ризиків, створення спеціалізованих підрозділів у структурі регулятора, навчання фахівців та побудови інтегрованої інформаційної системи моніторингу. Впровадження ризик-орієнтованого нагляду дозволить оптимізувати регуляторний вплив, зменшити адміністративне навантаження на сумлінні страхові компанії та зосередити увагу на проблемних гравцях ринку. Особливо цінним є створення системи раннього виявлення проблем, що дозволить запобігати банкрутствам страхових компаній та захищати інтереси їхніх клієнтів.

Досвід Польщі у реформуванні страхового ринку під час євроінтеграції є особливо цінним для України. Після вступу до ЄС польський страховий ринок пройшов структурну трансформацію, що супроводжувалася консолідацією, підвищенням капіталізації та впровадженням міжнародних стандартів. Основну функцію у цьому процесі відіграла гармонізація законодавства з директивами ЄС та поступове впровадження вимог до капіталу та платоспроможності. На початковому етапі польський регулятор встановив перехідний період для адаптації страхових компаній до нових вимог, що дозволило уникнути масових банкрутств та забезпечити стабільність ринку [22].

Польський досвід особливо цінний з точки зору послідовності реформ. Польська Комісія фінансового нагляду (KNF) запровадила три етапи реформування страхового ринку: перший етап (2004-2007) включав гармонізацію базового законодавства з директивами ЄС; другий етап (2008-2012) передбачав поступове підвищення вимог до капіталу, що супроводжувалося активною консолідацією ринку; третій етап (2013-2016) - повноцінне впровадження вимог Solvency II. Цікаво, що польський регулятор активно використовував інструменти «м’якого права» - рекомендації, роз’яснення та модельні політики, які допомагали страховикам адаптуватися до нових вимог без радикальних змін.

Для України такий підхід може бути реалізований шляхом розробки дорожньої карти впровадження вимог Solvency II з чітким визначенням етапів, термінів та механізмів підтримки страхових компаній. Це дозволить забезпечити

поступову адаптацію ринку без створення шокових ситуацій. Потрібним елементом також може стати створення спеціального фонду для підтримки страхових компаній, які впроваджують міжнародні стандарти, а також надання технічної допомоги для розробки внутрішніх моделей оцінки ризиків.

Цифровізація страхових послуг є ще одним головним напрямом розвитку страхового ринку в усьому світі. У Великій Британії та США онлайн-платформи, електронний документообіг та автоматизовані системи врегулювання збитків стали стандартом галузі. Наприклад, британські страхові компанії, такі як Aviva та Legal & General, активно використовують мобільні додатки для продажу полісів, фіксації страхових випадків та врегулювання збитків. Це дозволяє їм значно скоротити операційні витрати та прискорити обслуговування клієнтів.

В Україні цифровізація страхового ринку знаходиться на початковому етапі, хоча певний прогрес уже досягнуто у сфері обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ). Для стимулювання цифрової трансформації галузі необхідно розробити комплексну програму, що включатиме створення єдиної інформаційної платформи для обміну даними між страховими компаніями, регулятором та іншими учасниками ринку. Також потрібно впровадити стандарти електронного документообігу та цифрових підписів у страховій діяльності. Українським страховикам необхідно забезпечити нормативну базу для регулювання онлайн-продажів страхових продуктів та використання телематики для оцінки ризиків. Створення інфраструктури для використання сучасних технологій у страхуванні, таких як штучний інтелект та блокчейн [23].

Сінгапур демонструє цікавий підхід до стимулювання інновацій у страховому секторі через створення так званої «регуляторної пісочниці». Monetary Authority of Singapore (MAS) дозволяє страховим компаніям та стартапам тестувати інноваційні продукти в обмеженому середовищі з меншими регуляторними вимогами протягом визначеного періоду. Наприклад, компанія PolicyPal успішно протестувала платформу на основі блокчейну для мікрострахування, яка згодом була впроваджена на національному рівні. Україна

могла б запозичити цей механізм для стимулювання інновацій без ризику для всього ринку.

Запровадження цих заходів дозволить українським страховим компаніям підвищити ефективність, знизити витрати та покращити якість обслуговування клієнтів. Цифровізація сприятиме підвищенню прозорості ринку та зменшенню можливостей для шахрайства, що в кінцевому підсумку підвищить довіру споживачів до страхових компаній.

Розвиток обов'язкових видів страхування є напрямом для забезпечення соціального захисту та розвитку економіки. У Франції система обов'язкового страхування включає не лише автострахування, але й страхування житла, професійної відповідальності різних спеціалістів та відповідальності роботодавців. Це дозволяє забезпечити всебічний захист громадян та бізнесу від різних ризиків.

В Україні система обов'язкового страхування потребує вдосконалення як з точки зору розширення видів, так і з точки зору ефективності існуючих. Зокрема, для підвищення ефективності ОСЦПВ необхідно вдосконалити механізм розрахунку страхових тарифів з урахуванням історії збитковості та інших факторів ризику. Потрібно розробити ефективну систему прямого врегулювання збитків, що дозволить клієнтам отримувати відшкодування від своєї страхової компанії, а не від страховика винуватця ДТП. Необхідно також створити централізовану базу даних страхових випадків для боротьби з шахрайством та запровадити електронну систему контролю наявності полісів.

Доцільно розширити перелік обов'язкових видів страхування, включивши до нього страхування професійної відповідальності лікарів, юристів, архітекторів та інших спеціалістів, чия діяльність пов'язана з високими ризиками для клієнтів. Це дозволить забезпечити додатковий захист громадян та сприятиме підвищенню якості послуг у відповідних сферах [24].

Страхування життя та пенсійне страхування у розвинених країнах є основою фінансової безпеки громадян та джерелом довгострокових інвестицій в економіку. Наприклад, у Швеції пенсійна система включає обов'язковий та

добровільний компоненти, причому останній активно розвивається за рахунок податкових стимулів та високого рівня фінансової грамотності населення. Компанії зі страхування життя у Швеції є одними з найбільших інституційних інвесторів, що фінансують розвиток національної економіки.

Досвід Чилі у розбудові багаторівневої пенсійної системи з потужним компонентом приватного пенсійного страхування є особливо релевантним для України. Після реформи 1981 року Чилі перейшла від солідарної до накопичувальної системи, де центральну роль відіграють пенсійні фонди, тісно пов'язані зі страховими компаніями. Цікавим елементом чилійської моделі є механізм поступового переходу між системами - введення обов'язкових внесків для нових працівників при збереженні старої системи для осіб передпенсійного віку. Адаптація цього досвіду може бути корисною в умовах демографічної кризи та фінансових обмежень в Україні.

В Україні страхування життя та пенсійне страхування розвиваються повільно через низький рівень доходів населення, недостатню довіру до фінансових інституцій та відсутність ефективних стимулів. Для подолання цих перешкод необхідно запровадити податкові пільги для громадян, які укладають договори довгострокового страхування життя та пенсійного страхування. Потрібно створити державну систему гарантування виплат за договорами страхування життя, аналогічну системі гарантування вкладів фізичних осіб. Особливу увагу слід приділити розробці програм підвищення фінансової грамотності населення щодо довгострокових страхових продуктів. Також потрібно стимулювати роботодавців до впровадження корпоративних програм страхування життя та пенсійного забезпечення для працівників.

Реалізація цих заходів дозволить не лише забезпечити додатковий соціальний захист громадян, але й створити потужне джерело довгострокових інвестицій в економіку України.

Страхове посередництво є основним елементом розвиненого страхового ринку, що забезпечує доступ споживачів до якісних страхових послуг. У Великій Британії та Німеччині страхові брокери та агенти відіграють головну функцію у

поширенні страхових продуктів, надаючи клієнтам професійні консультації та допомагаючи обрати оптимальне страхове покриття [25].

На відміну від Великої Британії та Німеччини, в Японії головне значення у розвитку страхування відігравали не традиційні посередники, а банківські установи. Модель bancassurance, яка передбачає продаж страхових продуктів через банківську мережу, дозволила японським страховикам швидко збільшити присутність на ринку та знизити витрати на дистрибуцію. Учитуючи високий рівень довіри до банків в Україні та розгалужену банківську мережу, розвиток bancassurance може стати ефективним механізмом підвищення проникнення страхування, особливо в малих містах та сільській місцевості.

В Україні діяльність страхових посередників регулюється недостатньо ефективно, що призводить до низького рівня професіоналізму та відповідальності. Для вдосконалення цього напряму необхідно встановити чіткі кваліфікаційні вимоги до страхових посередників, включаючи освіту, досвід роботи та складання професійних іспитів. Цінним є запровадження обов’язкового страхування професійної відповідальності страхових брокерів. Необхідно також створити систему безперервного професійного розвитку для страхових посередників та розробити механізми контролю за діяльністю страхових агентів з боку страхових компаній та регулятора.

Впровадження цих заходів сприятиме підвищенню якості послуг страхових посередників та захисту інтересів споживачів.

Особливої уваги потребує адаптація міжнародного досвіду страхування військових ризиків, що є актуальним для України в умовах збройного конфлікту. Досвід Ізраїлю, який тривалий час стикається з подібними викликами, демонструє можливість створення ефективної системи страхування від військових ризиків на основі державно-приватного партнерства. В Ізраїлі діє спеціальний фонд для компенсації збитків від терористичних актів та військових дій, що фінансується за рахунок відрахувань страхових компаній та бюджетних коштів.

Досвід Колумбії у страхуванні ризиків, пов'язаних з внутрішнім збройним конфліктом, демонструє можливість поєднання державних гарантій з приватним страхуванням. Fondo Nacional de Garantías (FNG) у Колумбії надає гарантії для кредитування бізнесу в зонах конфлікту, що дозволяє знизити страхові премії та зробити страхування доступнішим. Особливо цінним для України є колумбійський досвід впровадження спеціальних страхових продуктів для внутрішньо переміщених осіб, що включають не лише компенсацію збитків, але й фінансування відновлення бізнесу на новому місці. Адаптація цих механізмів могла б значно підвищити фінансову стійкість постраждалих від конфлікту громадян та бізнесу в Україні [26].

Для України можливе створення подібної системи, що включатиме створення спеціального фонду для страхування військових ризиків з участю держави та приватних страховиків. Потрібна розробка стандартних умов страхування майна та життя в зонах підвищеного ризику. Основним є залучення міжнародних перестраховиків для розподілу ризиків та впровадження інноваційних технологій для оцінки та моніторингу ризиків у зонах конфлікту.

Ефективне вирішення цього питання дозволить не лише забезпечити страховий захист для населення та бізнесу в постраждалих регіонах, але й створити умови для відновлення економічної активності та залучення інвестицій у постконфліктний період.

Адаптація міжнародного досвіду в Україні вимагає комплексного підходу та врахування особливостей національного ринку. Необхідно забезпечити поступовість впровадження реформ, залучати міжнародних експертів, проводити навчання фахівців та забезпечувати прозорість процесу реформування. Головним елементом успіху є також активна комунікація з учасниками ринку та споживачами, що дозволить забезпечити їхню підтримку та участь у процесі реформ.

Швейцарська модель регулювання страхового ринку представляє особливий інтерес для України з огляду на її ефективність та гнучкість. Швейцарський орган нагляду за фінансовими ринками (FINMA) імплементував

багаторівневу систему пруденційного нагляду, що поєднує елементи як американської, так і європейської моделей. Особливістю швейцарського підходу є акцент на оцінці якості активів страхових компаній та їх відповідності зобов'язанням за строками та валютами. FINMA застосовує так званий Swiss Solvency Test (SST), який за багатьма параметрами є навіть суворішим, ніж європейський Solvency II, але при цьому надає більше свободи у виборі методології оцінки ризиків. Для України впровадження елементів швейцарської моделі може бути особливо цінним при розробці вимог до інвестиційної діяльності страховиків, що сприятиме підвищенню якості їх активів та загальної фінансової стійкості.

Австралійський досвід розвитку медичного страхування демонструє ефективну модель державно-приватного партнерства в цій сфері. Австралійська система включає обов'язкове державне медичне страхування Medicare, яке забезпечує базовий рівень медичних послуг, та добровільне приватне медичне страхування, що розширює покриття та підвищує якість обслуговування. Для стимулювання розвитку приватного медичного страхування австралійський уряд запровадив систему податкових пільг та додаткових зборів для високодохідних громадян, які не мають приватної страховки. Це створює економічні стимули для придбання приватного страхування та зменшує навантаження на державну систему. В умовах реформування системи охорони здоров'я України такий підхід міг би забезпечити додаткові джерела фінансування медичної галузі та підвищити доступність якісних медичних послуг для населення [27].

Канадська модель перестрахування природних катастроф представляє цінний досвід для України, особливо в контексті кліматичних змін та збільшення частоти стихійних лих. Канадська корпорація страхування іпотеки та житла (CMHC) спільно з приватними страховиками створила спеціальний пул для перестрахування ризиків повеней, землетрусів та інших природних катастроф. Основним елементом канадської моделі є зонування територій за рівнем ризику та встановлення диференційованих тарифів, що стимулює застосування превентивних заходів. Для України, яка стикається з проблемами повеней у

західних регіонах, посух у південних та потенційними сейсмічними ризиками в деяких областях, створення подібної системи дозволило б забезпечити страховий захист населення та бізнесу без надмірного навантаження на бюджет.

Скандинавські країни, зокрема Швеція та Фінляндія, демонструють успішний досвід використання цифрових технологій для боротьби зі страховим шахрайством. Міжгалузеві бази даних, що об'єднують інформацію страхових компаній, правоохоронних органів, медичних установ, дозволяють ефективно виявляти підозрілі випадки та запобігати неправомірним виплатам. Значний інтерес представляє шведська система LINCE, що використовує алгоритми машинного навчання для аналізу великих масивів даних та виявлення аномалій, які можуть свідчити про шахрайство. В Україні, де рівень страхового шахрайства залишається високим, впровадження подібних технологій могло б значно підвищити довіру до страхового ринку та знизити вартість страхових послуг для сумлінних клієнтів.

Італійський досвід використання страхування для захисту культурної спадщини може бути особливо цінним для України з її багатою історико-культурною спадщиною. Італійська система передбачає обов'язкове страхування пам'яток архітектури, творів мистецтва та інших об'єктів культурної спадщини, що знаходяться як у державній, так і в приватній власності. Специфікою італійської моделі є поєднання страхування з превентивними заходами - страхові компанії активно інвестують у системи безпеки, протипожежний захист та інші технології, що знижують ризики пошкодження культурних цінностей. Для України адаптація цього досвіду могла б сприяти збереженню національної культурної спадщини, особливо в умовах обмеженого державного фінансування реставраційних робіт та систем захисту історичних об'єктів.

Південнокорейська модель мікрострахування представляє інноваційний підхід до забезпечення доступності страхових послуг для малозабезпечених верств населення. Корейський уряд у співпраці з приватними страховиками створив спеціалізовані страхові продукти з мінімальними преміями та спрощеними процедурами врегулювання збитків. Особливістю корейської

моделі є активне використання цифрових каналів дистрибуції та мобільних платежів, що дозволяє знизити адміністративні витрати та зробити мікрострахування рентабельним для страхових компаній. В Україні, де значна частина населення має низькі доходи, особливо в сільській місцевості, впровадження подібних програм могло б значно підвищити рівень страхового захисту та фінансової інклюзії.

Досвід Нової Зеландії у створенні державної системи страхування від землетрусів демонструє ефективний механізм забезпечення доступного страхування катастрофічних ризиків. Новозеландська Комісія з компенсації наслідків землетрусів (EQC) надає базове покриття для всіх власників житла, які мають страховку від пожежі, при цьому приватні страхові компанії забезпечують додаткове покриття понад встановлений державою ліміт. Головним елементом цієї системи є обов'язковість участі та соціальна справедливість - всі страхувальники платять однакову страхову премію незалежно від зони ризику, що забезпечує доступність захисту для всіх громадян. Хоча Україна не стикається з таким рівнем сейсмічної активності, як Нова Зеландія, ця модель могла би бути адаптована для інших катастрофічних ризиків, зокрема повеней або техногенних катастроф [28].

Ірландська модель розвитку страхування відповідальності директорів та посадових осіб (D&O) є прикладом ефективного стимулювання корпоративного управління через страхові механізми. Після фінансової кризи 2008 року ірландський регулятор зробив наявність страхування D&O обов'язковою умовою для компаній, що працюють у фінансовому секторі, а згодом розширив цю вимогу на всі публічні компанії. Це не лише забезпечило захист інтересів акціонерів та інвесторів, але й стимулювало підвищення якості корпоративного управління, оскільки страхові компанії встановлюють жорсткі вимоги до внутрішніх процедур та контролів як умову надання страхового покриття. В Україні, де корпоративне управління залишається проблемною сферою, впровадження подібних механізмів могло б стати потужним стимулом для підвищення прозорості та відповідальності бізнесу.

Індійський досвід розвитку мікрострахування у сільській місцевості представляє інноваційну модель залучення населення до системи страхового захисту. Індійський уряд запровадив програму Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana (PMFBY), яка забезпечує доступне страхування сільськогосподарських ризиків для дрібних фермерів. Особливістю цієї програми є використання технології дистанційного зондування Землі та супутникових даних для оцінки збитків, що значно знижує адміністративні витрати та прискорює процес врегулювання. Крім того, в Індії активно розвивається модель групового страхування через сільські кооперативи та мікрофінансові організації, що дозволяє знизити вартість страхування для кінцевих споживачів. Для України, з її значним аграрним сектором та великою кількістю дрібних фермерських господарств, адаптація індійського досвіду може стати ефективним інструментом підвищення фінансової стійкості сільського населення.

Турецька модель обов'язкового страхування від землетрусів (TCIP) демонструє успішний приклад впровадження масового страхування катастрофічних ризиків у країні з перехідною економікою. Після руйнівного землетрусу 1999 року в Туреччині було створено спеціальний страховий пул, участь у якому є обов'язковою для всіх власників нерухомості в міських районах. Цікавим елементом турецької моделі є зв'язок з іпотечним кредитуванням та ринком нерухомості - наявність поліса TCIP є обов'язковою умовою для реєстрації права власності на нерухомість та підключення до комунальних послуг. Це забезпечує високий рівень охоплення населення страховим захистом без необхідності створення складних механізмів контролю. Для України такий підхід міг би бути адаптований для різних видів обов'язкового страхування, включаючи ОСЦПВ, що дозволило б значно підвищити рівень страхового захисту населення та зменшити навантаження на державний бюджет у випадку настання масштабних катастроф [29].

3.2. Проблеми та стратегічні напрями розвитку страхового ринку України в контексті євроінтеграції

Інтеграція України до Європейського Союзу вимагає глибокої трансформації страхового ринку відповідно до європейських стандартів та принципів. Ця трансформація має забезпечити створення конкурентоспроможного середовища, підвищення рівня довіри споживачів та фінансової стабільності страхових компаній.

Однією з основних проблем страхового ринку України є недостатній рівень капіталізації страхових компаній. Європейські стандарти Solvency II встановлюють високі вимоги до капіталу, що забезпечує платоспроможність страховиків та їхню здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами. Станом на початок 2025 року на українському ринку діє велика кількість дрібних страхових компаній, які не мають достатніх фінансових ресурсів для ефективної діяльності та розвитку.

Аналіз динаміки капіталізації українських страхових компаній за останні п'ять років свідчить про нерівномірний розподіл капіталу на ринку. Топ-10 страховиків утримують понад 60% загальної капіталізації ринку, тоді як близько 30% компаній мають капітал, що лише мінімально відповідає нормативним вимогам. Така структура ринку ускладнює впровадження вимог Solvency II, оскільки значна частина дрібних компаній не зможе забезпечити необхідний рівень капіталу для покриття операційних ризиків. Особливо гострою ця проблема є для регіональних страховиків, які часто мають обмежений доступ до джерел додаткового капіталу.

Для вирішення цієї проблеми необхідно розробити та впровадити програму підвищення капіталізації страхового ринку. Ця програма має включати поетапне підвищення вимог до мінімального розміру статутного капіталу страхових компаній з урахуванням специфіки різних видів страхування. Потрібно стимулювати процеси злиття та поглинання для створення більш потужних та фінансово стійких страхових груп. Необхідно також залучати стратегічних інвесторів, у тому числі міжнародних, шляхом створення сприятливого

інвестиційного клімату та забезпечення прозорості ринку. Впровадження механізмів сек'юритизації страхових ризиків дозволить страховим компаніям залучити додатковий капітал через випуск облігацій та інших цінних паперів [30, 31].

Аналіз досвіду країн Центральної та Східної Європи, які пройшли шлях євроінтеграції, показує, що консолідація страхового ринку є неминучим процесом. Наприклад, у Польщі кількість страхових компаній зменшилася майже вдвічі після вступу до ЄС, однак при цьому зросли загальні обсяги страхових премій та якість послуг. В Україні цей процес також має бути керованим, щоб запобігти монополізації окремих сегментів ринку та забезпечити справедливу конкуренцію.

Впровадження вимог Solvency II в Україні необхідно здійснювати поетапно, з урахуванням готовності ринку та можливих соціально-економічних наслідків. На першому етапі доцільно впровадити базові вимоги до системи управління ризиками та прозорості діяльності страхових компаній (так званий «Перший стовп» Solvency II). На другому етапі можна впровадити вимоги до внутрішніх процесів та системи управління (Другий стовп), а на третьому – вимоги до розкриття інформації (Третій стовп). Такий підхід дозволить страховим компаніям поступово адаптуватися до нових вимог та уникнути шокових ситуацій на ринку.

Одним із основних викликів для українського страхового ринку є відсутність достатньої кількості фахівців з актуарної математики та ризик-менеджменту, здатних впроваджувати складні моделі оцінки ризиків за вимогами Solvency II. Наприклад, для розробки та валідації внутрішніх моделей оцінки ризиків, передбачених Першим стовпом Solvency II, необхідні спеціалісти з поглибленими знаннями у сфері стохастичного моделювання та фінансової математики. Відповідно, невід'ємною частиною стратегії впровадження Solvency II має стати розвиток освітніх програм та професійних стандартів у сфері актуарної науки, а також залучення міжнародних експертів для передачі знань та найкращих практик.

Недостатній розвиток обов'язкових видів страхування є ще однією значною проблемою українського страхового ринку. Зокрема, система обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ) не забезпечує належного рівня захисту постраждалих у дорожньо-транспортних пригодах. Ліміти відповідальності, встановлені українським законодавством, є значно нижчими за європейські стандарти, а механізми врегулювання збитків не завжди ефективні [32].

Для вдосконалення системи ОСЦПВ необхідно підвищити ліміти відповідальності до рівня, встановленого Директивою 2009/103/ЄС (не менше 1 млн євро за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю, і не менше 1 млн євро за шкоду, заподіяну майну). Потрібно впровадити систему прямого врегулювання збитків, коли страхова компанія потерпілого відшкодовує йому збитки, а потім отримує компенсацію від страховика винуватця. Необхідно розробити єдину методику оцінки збитків, що дозволить уникнути суб'єктивізму та завищення вартості ремонту. Також Потрібно створити ефективну систему контролю наявності полісів ОСЦПВ, зокрема, шляхом інтеграції баз даних страховиків з базами даних поліції та іншими державними реєстрами.

Головним викликом для системи ОСЦПВ в Україні є проблема недостатнього охоплення. За даними аналітичних досліджень, близько 20-25% транспортних засобів на дорогах України не мають чинного полісу ОСЦПВ, що створює значні ризики для всіх учасників дорожнього руху. Досвід Італії, яка мала подібну проблему, свідчить про ефективність комбінованого підходу, що поєднує жорсткі санкції за відсутність страхування з технологічними рішеннями для контролю. Зокрема, італійська система автоматичної фіксації транспортних засобів без страхування 'Tutor', інтегрована з камерами дорожнього руху, дозволила знизити рівень незастрахованих автомобілів з 15% до 3% протягом трьох років. Впровадження аналогічної системи в Україні може стати ефективним механізмом підвищення охоплення ОСЦПВ та зниження соціальної напруги, пов'язаної з невиплатами відшкодувань.

Необхідно розширити перелік обов'язкових видів страхування відповідно до європейської практики. Зокрема, доцільно запровадити обов'язкове страхування професійної відповідальності медичних працівників, адвокатів, нотаріусів, аудиторів та інших фахівців, чия діяльність пов'язана з високими ризиками для клієнтів. Це дозволить забезпечити додатковий захист споживачів та стимулювати підвищення якості послуг у відповідних сферах [33].

Обов'язкове страхування ризиків у сфері будівництва та експлуатації нерухомості також потребує розвитку в Україні. Досвід Франції, де діє система обов'язкового страхування відповідальності забудовників та десятирічної відповідальності підрядників, показує, що такий підхід дозволяє забезпечити високу якість будівництва та захист інтересів власників нерухомості. В Україні запровадження подібної системи може стати головним елементом реформи будівельної галузі та підвищення якості життя громадян.

Цифровізація страхових послуг є необхідною умовою для інтеграції українського страхового ринку до європейського простору. На сьогоднішній день рівень цифровізації українських страхових компаній залишається недостатнім, що обмежує їхню ефективність та конкурентоспроможність.

Для стимулювання цифрової трансформації страхового ринку необхідно розробити та впровадити єдині стандарти електронного документообігу у страховій галузі, що забезпечать сумісність інформаційних систем різних учасників ринку. Потрібно створити законодавчу базу для використання електронних страхових полісів у всіх видах страхування, включаючи обов'язкові. Необхідно стимулювати впровадження інноваційних технологій у страхуванні, таких як телематика для оцінки ризиків у автострахуванні, мобільні додатки для урегулювання збитків, штучний інтелект для виявлення шахрайства. Також потірбно забезпечити інтеграцію інформаційних систем страхових компаній з державними реєстрами та базами даних для спрощення процедур укладання договорів та врегулювання збитків.

Основним елементом цифровізації страхового ринку має стати створення єдиної платформи для обміну інформацією між страховими компаніями,

регулятором та іншими учасниками ринку. Така платформа дозволить забезпечити прозорість ринку, зменшити можливості для шахрайства та підвищити ефективність регуляторного нагляду.

Особливу увагу в контексті цифровізації страхового ринку України слід приділити впровадженню технологій штучного інтелекту та аналізу великих даних для точнішої оцінки ризиків та запобігання шахрайству. Досвід страхової компанії Ping An в Китаї демонструє, що впровадження алгоритмів машинного навчання для аналізу поведінкових патернів клієнтів дозволило знизити частоту шахрайських звернень на 30% та підвищити точність тарифікації на 15%. В українських реаліях такі технології могли б бути особливо корисними в автострахуванні та медичному страхуванні, де проблема шахрайства є найбільш гострою. Проте впровадження таких технологій вимагає розробки відповідної нормативної бази, що регулює використання персональних даних та забезпечує захист прав споживачів [34].

Досвід Естонії, яка є лідером цифрової трансформації в Європі, показує, що впровадження електронних послуг дозволяє значно знизити адміністративні витрати, прискорити процеси та підвищити задоволеність клієнтів. Українські страхові компанії також можуть отримати значні переваги від цифровізації, однак для цього необхідна підтримка держави у формі нормативного регулювання та створення відповідної інфраструктури.

Підвищення рівня фінансової грамотності населення є основою для розвитку страхового ринку в контексті євроінтеграції. В Україні рівень обізнаності громадян про страхові послуги залишається низьким, що обмежує попит на добровільні види страхування та знижує ефективність обов’язкових видів.

Для підвищення рівня фінансової грамотності необхідно розробити та реалізувати комплексну програму. Ця програма має включати проведення інформаційних кампаній у засобах масової інформації, спрямованих на роз’яснення переваг страхування та принципів роботи страхових продуктів. Потрібно включити базові знання про страхування до програм шкільної та вищої

освіти. Необхідно також створювати онлайн-ресурси та мобільні додатки для самоосвіти у сфері страхування. Доцільно організовувати семінари та тренінги для різних груп населення, зокрема для підприємців, водіїв, власників нерухомості тощо.

Міжнародний досвід свідчить, що найбільш ефективними є комплексні програми фінансової грамотності, які охоплюють різні вікові групи та використовують різноманітні канали комунікації. Наприклад, програма фінансової освіти в Південній Кореї включає спеціальні модулі про страхування в шкільних програмах, безкоштовні онлайн-курси для дорослих та інтерактивні інструменти для порівняння страхових продуктів. Результатом такого підходу стало підвищення рівня проникнення добровільного страхування з 45% до 78% протягом десяти років. Для України перспективною є розробка багаторівневої системи фінансової освіти з фокусом на практичне застосування знань, включаючи інтерактивні симулятори для демонстрації переваг різних видів страхування в конкретних життєвих ситуаціях [35].

Особливу увагу необхідно приділити інформуванню населення про права споживачів страхових послуг та механізми захисту цих прав. Створення інституту фінансового омбудсмена, який діє в багатьох європейських країнах, дозволить забезпечити ефективний захист прав споживачів та підвищити рівень довіри до страхових компаній.

Забезпечення стабільності страхових компаній є головним завданням у контексті євроінтеграції. Для досягнення цієї мети необхідно впровадити ефективну систему ризик-орієнтованого нагляду. Ця система має включати розробку методики оцінки ризиків страхових компаній з урахуванням їхнього розміру, складності операцій та системної значущості. Необхідно впровадити стрес-тестування для оцінки стійкості страхових компаній до різних сценаріїв розвитку економіки. Потрібно створити систему раннього виявлення проблем, що дозволить регулятору своєчасно вживати заходів для запобігання банкрутству страхових компаній. Також необхідно підвищити вимоги до прозорості та розкриття інформації страховими компаніями.

Основним елементом забезпечення стабільності страхового ринку є також створення ефективної системи гарантування страхових виплат, аналогічної системі гарантування вкладів фізичних осіб у банках. Така система повинна забезпечувати захист інтересів страхувальників у разі неплатоспроможності страхової компанії та підвищувати рівень довіри до страхового ринку в цілому.

Розвиток ринку перестрахування є ще одним напрямом у контексті євроінтеграції. Українські страхові компанії повинні мати доступ до надійних перестрахових компаній для розподілу великих ризиків та забезпечення своєї фінансової стійкості. Для розвитку цього напряму необхідно встановити чіткі вимоги до рейтингу перестраховиків, з якими можуть працювати українські страхові компанії. Потрібно створити сприятливі умови для діяльності міжнародних перестрахових брокерів в Україні. Необхідно стимулювати створення національних перестрахових компаній, які могли б працювати на міжнародному ринку. Також потрібно розробити механізми державної підтримки перестрахування стратегічно цінних об’єктів та катастрофічних ризиків [36].

Реалізація цих напрямів дозволить створити конкурентоспроможний та ефективний страховий ринок, який відповідає європейським стандартам та сприяє розвитку економіки України. Головними умовами успіху є послідовність у впровадженні реформ, врахування особливостей національного ринку та активна взаємодія з усіма зацікавленими сторонами.

Розвиток корпоративного страхування потребує особливої уваги в контексті євроінтеграції України. Європейський досвід демонструє, що саме корпоративний сегмент часто становить основу стабільного розвитку страхового ринку завдяки високим страховим преміям та довгостроковим відносинам між страховиками і клієнтами. Український корпоративний сектор характеризується недостатнім рівнем страхового захисту, особливо в частині майнових та відповідальних ризиків. Лише близько 35% середніх та великих підприємств України мають комплексний страховий захист, що охоплює всі основні ризики бізнесу. Для стимулювання розвитку корпоративного страхування необхідно впровадити податкові стимули для підприємств, які інвестують у страховий

захист, розробити типові програми страхування для різних галузей економіки та створити галузеві пули для страхування специфічних ризиків, характерних для окремих секторів.

Запровадження ефективної системи медичного страхування є необхідним для України в контексті реформування системи охорони здоров'я та наближення її до європейських стандартів. Наразі добровільне медичне страхування охоплює лише близько 6% населення України, що значно нижче за європейські показники (20-30%). Водночас, досвід таких країн як Німеччина, Нідерланди та Швейцарія демонструє ефективність змішаних систем, що поєднують обов'язкове соціальне та добровільне приватне медичне страхування. Для України доцільним є поетапне впровадження обов'язкового медичного страхування з чітким розмежуванням базового пакету послуг, що фінансується через державний бюджет, та додаткових послуг, які можуть покриватися через механізми обов'язкового та добровільного страхування. Важливою складовою цієї системи має стати розробка стандартів якості медичних послуг та механізмів контролю за їх дотриманням з боку страхових компаній.

Розвиток мікрострахування для малих підприємств та фізичних осіб-підприємців є перспективним напрямом інклюзивного зростання страхового ринку України. Європейський досвід, зокрема практика Великобританії та Франції, демонструє ефективність спеціалізованих страхових продуктів з низькими преміями та спрощеними процедурами для мікробізнесу. В Україні, де малі та мікропідприємства становлять понад 95% від загальної кількості суб'єктів господарювання, розвиток доступних страхових продуктів може значно підвищити їхню фінансову стійкість та сприяти розвитку підприємництва. Для стимулювання мікрострахування необхідно розробити спрощені вимоги до договорів та процедур врегулювання збитків, створити спеціальні податкові режими для страховиків, які пропонують продукти мікрострахування, та налагодити партнерство з мікрофінансовими організаціями, торговими асоціаціями та іншими структурами, що працюють з мікробізнесом [37].

Інтеграція екологічних елементів у страхову діяльність є одним із головних трендів європейського страхового ринку, який потребує імплементації в Україні. Європейський Союз активно розвиває так зване «зелене страхування», яке включає як спеціалізовані продукти для покриття екологічних ризиків, так і інтеграцію екологічних критеріїв в інвестиційну політику страхових компаній. В Україні, незважаючи на значні екологічні проблеми та високі ризики техногенних катастроф, ринок екологічного страхування практично відсутній. Для розвитку цього напряму необхідно розробити нормативну базу для обов'язкового екологічного страхування підприємств з високим рівнем екологічного ризику, створити методики оцінки екологічних ризиків та шкоди навколишньому середовищу для цілей страхування, а також впровадити податкові стимули для підприємств, які інвестують в екологічне страхування та превентивні заходи.

Підвищення якості актуарних розрахунків та статистичної бази страхового ринку є необхідною умовою для впровадження ризик-орієнтованого підходу до управління страховими компаніями. Європейська практика демонструє важливість точної актуарної оцінки ризиків для забезпечення адекватності страхових тарифів та технічних резервів. В Україні актуарна діяльність знаходиться на початковому етапі розвитку – станом на початок 2025 року в країні налічується менше 50 сертифікованих актуаріїв, тоді як потреба ринку оцінюється в щонайменше 200 фахівців. Крім того, існує проблема обмеженості та недостовірності статистичних даних для актуарних розрахунків, особливо в нових видах страхування. Для вирішення цих проблем необхідно створити єдиний центр збору та аналізу страхової статистики, розробити стандарти актуарної діяльності відповідно до міжнародних принципів, забезпечити підготовку та сертифікацію актуаріїв, а також впровадити механізми незалежної експертизи актуарних висновків.

Розвиток інфраструктури страхового ринку, зокрема інституту професійних страхових посередників, є основним елементом інтеграції до європейського страхового простору. В країнах ЄС страхові брокери та агенти відіграють головне значення у дистрибуції страхових продуктів, забезпечуючи

професійне консультування клієнтів та підвищуючи рівень проникнення страхування. В Україні інститут страхового посередництва залишається недостатньо розвиненим – за оцінками експертів, через посередників укладається менше 15% договорів страхування, тоді як у країнах ЄС цей показник сягає 60-70%. Для розвитку професійного страхового посередництва необхідно впровадити європейські стандарти регулювання діяльності брокерів та агентів, включаючи вимоги до кваліфікації, фінансової відповідальності та розкриття інформації. Основним елементом також є створення системи професійної підготовки та сертифікації страхових посередників, а також впровадження механізмів саморегулювання через професійні асоціації [38, 39].

Забезпечення захисту прав споживачів страхових послуг відповідно до європейських стандартів є головним напрямом розвитку страхового ринку України. Директиви ЄС встановлюють високі вимоги до розкриття інформації страховиками, справедливих умов договорів та механізмів врегулювання спорів. В Україні рівень захисту прав споживачів страхових послуг залишається недостатнім, що проявляється у непрозорих умовах договорів, складнощах при отриманні страхових виплат та відсутності ефективних механізмів досудового врегулювання спорів. Для вирішення цих проблем необхідно впровадити стандарти прозорості та розкриття інформації для страхових компаній, включаючи вимоги до формату та змісту договорів страхування, створити спеціалізований орган для розгляду скарг споживачів страхових послуг (фінансовий омбудсмен), розробити механізми компенсації шкоди, заподіяної споживачам внаслідок порушення їхніх прав, а також забезпечити регулярний моніторинг дотримання прав споживачів на страховому ринку.

Впровадження принципів сталого розвитку та соціальної відповідальності у діяльність страхових компаній стає все більш актуальним в контексті євроінтеграції. Європейський Союз активно просуває концепцію ESG (Environmental, Social, Governance) в фінансовому секторі, включаючи страхування. Страхові компанії країн ЄС не лише враховують екологічні, соціальні та управлінські фактори при оцінці ризиків та формуванні

інвестиційних портфелів, але й розробляють спеціалізовані продукти для підтримки сталого розвитку. В Україні принципи ESG лише починають впроваджуватися окремими учасниками ринку, однак системний підхід відсутній. Для стимулювання соціально відповідального страхування необхідно розробити національні стандарти ESG для страхового сектору, впровадити вимоги до розкриття нефінансової інформації страховими компаніями, створити податкові стимули для «зелених» страхових продуктів та інвестицій, а також забезпечити інтеграцію принципів сталого розвитку в стратегії управління ризиками страхових компаній.

Розвиток інноваційних страхових продуктів для покриття нових видів ризиків є основним напрямом модернізації страхового ринку України в контексті євроінтеграції. Європейський ринок активно розвиває такі напрями як кіберстрахування, страхування репутаційних ризиків, страхування відповідальності за використання штучного інтелекту та інших новітніх технологій. В Україні ці види страхування практично відсутні, що створює незахищеність бізнесу та громадян перед новими викликами цифрової епохи. Особливо гострою є проблема кіберризиків – за даними досліджень, близько 60% українських компаній стикалися з кібератаками протягом останніх двох років, але менше 5% мають відповідне страхове покриття. Для розвитку інноваційних страхових продуктів необхідно створити нормативну базу для нових видів страхування, організувати збір та аналіз статистичних даних щодо нових видів ризиків, сприяти обміну досвідом між українськими та європейськими страховиками, а також впровадити механізми державно-приватного партнерства для страхування ризиків, які не можуть бути повністю покриті приватним сектором [40].

Адаптація національної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності страхових компаній до міжнародних стандартів є основним чинником інтеграції до європейського страхового простору. Впровадження МСФЗ 17 «Страхові контракти», яке трансформує підходи до визнання доходів та оцінки страхових зобов’язань, становить серйозний виклик для українських

страховиків. За оцінками експертів, лише близько 20% страхових компаній України повністю готові до переходу на новий стандарт, тоді як більшість не має ні необхідних систем обліку, ні кваліфікованого персоналу. Для забезпечення плавного переходу на міжнародні стандарти необхідно розробити детальні методичні рекомендації щодо застосування МСФЗ у страховому секторі, організувати навчання бухгалтерів та актуаріїв страхових компаній, впровадити пілотні проекти з паралельного використання національних та міжнародних стандартів, а також забезпечити тісну співпрацю між регулятором, професійними організаціями та страховими компаніями для вирішення практичних проблем, пов'язаних з переходом на нові стандарти [41, 42].

Отже, проведене дослідження міжнародного досвіду розвитку страхових ринків дає змогу зробити висновок, що ефективність функціонування національного страхового ринку безпосередньо залежить від здатності до адаптації кращих світових практик із врахуванням національних особливостей. Успішні моделі страхового регулювання в таких країнах, як Німеччина, Польща, Сінгапур, Чилі чи Ізраїль, свідчать про вагому роль ризик-орієнтованого нагляду, цифровізації, стимулювання інновацій та державно-приватного партнерства в підвищенні стійкості й прозорості страхового ринку.

Україна має значний потенціал для запровадження європейських регуляторних стандартів, зокрема у форматі поетапного впровадження Solvency II. Це дозволить забезпечити належний рівень капіталізації страховиків, їхню платоспроможність та захист інтересів споживачів. Разом з тим, адаптація європейських норм має супроводжуватись ретельним аналізом наявного стану ринку та забезпеченням перехідних механізмів для недопущення масових банкрутств компаній, особливо регіонального рівня.

Особливої актуальності набуває цифровізація страхових процесів, яка в міжнародній практиці вже перетворилася на стандарт ведення бізнесу. Успішні приклади Великої Британії, США, Естонії та Швеції демонструють, як онлайн-платформи, штучний інтелект, блокчейн і телематика забезпечують скорочення витрат, боротьбу з шахрайством та підвищення клієнтоорієнтованості. Для

України цифровізація є не лише викликом, а й можливістю здійснити ривок у модернізації страхового сектору.

Міжнародна практика також доводить важливість розвитку обов'язкових видів страхування як інструменту соціального захисту. В Україні доцільним є розширення переліку таких видів із запровадженням страхування професійної відповідальності, будівельних ризиків, медичних послуг тощо. Це дозволить підвищити загальний рівень безпеки та довіри до системи страхування, водночас зменшуючи навантаження на державний бюджет у разі виникнення кризових ситуацій.

Іншою важливою складовою є створення умов для розвитку довгострокових накопичувальних видів страхування – страхування життя та пенсійного страхування. Досвід Швеції, Чилі та Канади демонструє, що ці інструменти не лише підвищують фінансову безпеку громадян, а й виступають основним джерелом інвестицій для економіки. Україні необхідно забезпечити систему податкових стимулів, гарантування виплат і підвищення фінансової грамотності населення.

Запровадження механізмів страхування військових та катастрофічних ризиків, як це реалізовано в Ізраїлі, Туреччині, Новій Зеландії, Канаді, має критичне значення в умовах збройного конфлікту та кліматичних загроз. Адаптація подібних моделей до українських реалій дозволить забезпечити захист постраждалого населення та підтримати економічну активність в уразливих регіонах.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що міжнародний досвід пропонує Україні широкий арсенал інструментів для трансформації страхового ринку. Його ефективна імплементація вимагає комплексного підходу – поєднання законодавчих змін, інституційної модернізації, освітніх ініціатив і тісної співпраці з міжнародними партнерами. Тільки за таких умов Україна зможе сформувати сучасний, стійкий і конкурентоспроможний страховий ринок, орієнтований на потреби громадян і виклики сучасності.

ВИСНОВКИ

Дослідивши сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України, з урахуванням впливу нормативних змін, цифрової трансформації та міжнародного досвіду було встановлено наступне:

1. Страховий ринок є складною системою економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист. Сутність ринку полягає у перерозподілі ризиків між учасниками економічних відносин, забезпеченні фінансової стабільності та захисті від непередбачуваних збитків. Функції страхового ринку – ризикова, захисна, накопичувальна, інвестиційна та превентивна – є взаємопов'язаними і створюють синергетичний ефект. Принципи функціонування, такі як випадковість, страховий інтерес, еквівалентність, найвища довіра, суброгація та контрибуція, формують основу страхових відносин та забезпечують збалансованість інтересів усіх учасників.

2. Структура страхового ринку України включає страховиків, страхових посередників, страхувальників та органи державного регулювання. Новий Закон України «Про страхування» №1909-IX, що набув чинності 01.01.2024 року, суттєво змінив вимоги до учасників ринку, зокрема підвищив вимоги до мінімального розміру статутного капіталу страховиків та запровадив європейську класифікацію видів страхування. Інфраструктура ринку охоплює страхові асоціації, актуаріїв, оцінювачів, аварійних комісарів, сюрвейєрів, асистанс-компанії та інші установи, що забезпечують функціонування ринку. Особливу роль відіграють асистанс-компанії та незалежні оцінювачі, діяльність яких регулюється новим законом через встановлення єдиних стандартів та вимог до якості послуг. Саморегулівні організації доповнюють державне регулювання, встановлюючи додаткові професійні стандарти та етичні норми.

3. Аналіз динаміки та тенденцій розвитку страхового ринку України за 2020-2024 роки дозволив виявити ключові трансформаційні процеси та оцінити їхній вплив на структуру, обсяги та якісні характеристики ринку. Однією з

головних ознак цього періоду стало стрімке скорочення кількості страхових компаній, яке супроводжувалося посиленням регуляторного нагляду, зростанням вимог до капіталізації та прозорості, а також процесами злиття й поглинання, що сприяли концентрації ринку. Водночас спостерігається значне зростання обсягів страхових премій, яке свідчить про розширення ринку та підвищення інтересу до страхових продуктів серед населення та бізнесу. Особливо динамічно розвивався сегмент страхування фізичних осіб, що вказує на зростання довіри до страхових компаній, розвиток роздрібного страхування та підвищення рівня страхової культури населення. Паралельно з ростом премій суттєво зросли і страхові виплати, особливо у сегменті фізичних осіб. Це свідчить не лише про збільшення кількості застрахованих ризиків, але й про посилення соціальної ролі страхування, а також про поліпшення процедур врегулювання страхових випадків. Водночас зберігається оптимальний рівень виплат щодо премій, що забезпечує фінансову стійкість страховиків.

4. Оцінка діяльності ключових страхових компаній України показала, що вони демонструють високі темпи зростання ринкових часток. Консолідація навколо найбільших гравців призвела до зростання індексу концентрації, що є свідченням переходу ринку до нової моделі з домінуванням великих страховиків, здатних адаптуватися до нових умов, забезпечувати надійність та розширювати продуктову лінійку. Загалом результати дослідження свідчать про поступове формування більш стійкого, клієнтоорієнтованого та професійного страхового ринку в Україні. Він стає дедалі більш структурованим, демонструє зростання довіри споживачів та потенціал для подальшого розвитку, особливо в сегменті страхування життя, охорони здоров’я та індивідуального страхування.

5. Проведене дослідження міжнародного досвіду розвитку страхових ринків дає змогу зробити висновок, що ефективність функціонування національного страхового ринку безпосередньо залежить від здатності до адаптації кращих світових практик із врахуванням національних особливостей. Успішні моделі страхового регулювання в таких країнах, як Німеччина, Польща, Сінгапур, Чилі чи Ізраїль, свідчать про вагому роль ризик-орієнтованого нагляду,

цифровізації, стимулювання інновацій та державно-приватного партнерства в підвищенні стійкості й прозорості страхового ринку.

6. Україна має значний потенціал для запровадження європейських регуляторних стандартів, зокрема у форматі поетапного впровадження Solvency II. Це дозволить забезпечити належний рівень капіталізації страховиків, їхню платоспроможність та захист інтересів споживачів. Разом з тим, адаптація європейських норм має супроводжуватись ретельним аналізом наявного стану ринку та забезпеченням перехідних механізмів для недопущення масових банкрутств компаній, особливо регіонального рівня.

Здобуті результати дослідження підтвердили високу значущість страхового ринку у системі національної фінансової безпеки. Було встановлено, що сучасний страховий ринок України перебуває в стадії структурного оновлення, що супроводжується зменшенням кількості учасників, зростанням премій, підвищенням прозорості та фінансової дисципліни. Особливо актуальними стали питання цифровізації страхових процесів та запровадження нових каналів дистрибуції. Реалізація запропонованих у роботі заходів щодо вдосконалення нормативного середовища, посилення цифровізації, розвитку нових продуктів і каналів продажу сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українського страхового ринку. Отже, страховий ринок України має потенціал для сталого розвитку, за умови системної державної підтримки, впровадження сучасних стандартів управління та активної взаємодії з міжнародними партнерами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агрес О. Інноваційний розвиток страхової діяльності як один із методів зростання її ефективності. *Аграрна економіка.* 2022. № 1-2. С. 26–34. URL: http://agrarianeconomy.lnau.edu.ua/images/docs/ae_2022_15_1-2/AE-15_1-2_4.pdf

2. Показники діяльності страховиків. Наглядова статистика. *Офіційний сайт Національного банку України.* URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist

3. Про страхування : Закон України від 18 лист. 2021 р. № 1909-IX (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1909-IX?msclkid=76cc49d6b5ac11ec81de9b33d00654e1#top

4. Баранов А. Л. InsurTech як драйвер розвитку страхового ринку. *Проривні інновації на страховому ринку України:* зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 27 жовт. 2021 р.). Київ, 2021. С. 55–58. URL: https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4e303dfb-702b-48c1-bcc0-dd66b316c6a1/content

5. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307с.

6. Панченко О. І., Садчикова І. В. Вплив цифрових технологій на розвиток страхового бізнесу. Проблеми і перспективи економіки та управління, 2023. №4(36). С. 291-301. URL: https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-291-301

7. Богріновцева Л. М. Особливості та перспективи цифровізації страхової діяльності. *Фінансовий простір України в умовах глобалізаційних і деглобалізаційних трансформацій:* монографія / за ред. С. В. Онишко. Ірпінь: Держ. податк. ун-т, 2023. С. 549-579. URL: https://ir.dpu.edu.ua/items/a01d46e8-0269-4b3b-a931-c8913a4e9c6a

8. Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. Фінансова безпека страхового ринку: теоретичний аспект. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics.* 2023. Вип. 4. С. 216–226. URL: https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/3549/1/Bohrinovtseva_L_Bondaruk_O_Kliuchka_O_Finansova_bezpeka_strakhovoho_rynku_2023.pdf

9. Гавадзин Н. О., Запухлий Р. І., Григорська Н. М., Гребенюк Н. В. Цифровізація страхування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2023. Вип. 48. С. 14–17. URL: http://repository.ukd.edu.ua/bitstream/handle/123456789/874/4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

10. Гавриленко Н. Г., Тарасенко І. О. Сучасні тенденції цифровізації економіки: проблеми та перспективи розвитку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Економічні науки.* 2021. №3(47), Т. 1. С. 36-46. URL: https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/19138

11. Бречко О. В., Гуцуляк А. І. Цифрові технології суспільного розвитку. *Інноваційна економіка.* 2022. № 4. С. 136–143. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/555472881.pdf

12. Скриль В.В. Фінансова безпека страхового ринку України. *Економіка і регіон = Economics and Region.* 2023. № 3(90). С. 126–138. URL: https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/3039/2437

13. Говорушко Т. А., Стецюк В. М. Страхування: навч. посіб. / за ред. Т.А. Говорушко. Київ: Львів: «Магнолія 2006», 2014. 328 с. URL: https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4d51a09c-a16c-4a15-866e-60a0cfa2f125/content

14. Олійник О. В., Нагаєва Г. О. Страхування: навч. посібн. Харків: ХНАУ, 2020. 252с. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/8630/1/NP_STRAKHUVANNYA_20.pdf

15. Кобко Р. В. Управління економічною безпекою ринку страхових послуг України: теоретичні аспекти та практичні рекомендації. *Бізнес Інформ.* 2021. № 8. С. 156–162. URL: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-8-156-162

16. Чуницька І. І., Богріновцева Л. М., Ключка О. В. Аналіз впливу сучасних технологій на розвиток страхового бізнесу в Україні. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. №7. URL: https://doi.org/10.5281/zenodo.14603795 ; https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/141

17. Богріновцева Л.М, Ключка О.В, Заїчко І.В. Розвиток та впровадження інноваційних підходів до фінансового управління страховими компаніями в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство.* 2024. № 60. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3608

18. Кучерівська С. С. Вплив інформаційних технологій на розвиток страхових послуг. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління.* 2024. Вип. 11. DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-08-03

19. Ляшкова Н. О., Соколова А. М. Тенденції та перспективи розвитку кібер-страхування в умовах цифровізації. *Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті:* тези доп. XLVI Міжнар. наук. студ. конф. (Полтава, 25 квіт. 2023 р.). Полтава, 2023. С. 124–127. URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/13008/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%20%D0%9F%D0%A3%D0%95%D0%A2,%202023.pdf#page=125

20. Марина А., Пеценко М. Страховий ринок України в умовах війни. *Цифрова економіка та економічна безпека.* 2023. Т. 5. №05. С. 44–51. URL: http://www.dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/145/133

21. Сосновська О., Сіренька І. Тенденції інноваційного розвитку страхових компаній в Україні. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій.* 2021. Т. 2. №8. С. 20–30. DOI: https://doi.org/10.32750/2021-0202

22. Данько Ю., Бровко С. Вплив інноваційних технологій на розвиток страхового ринку. *Економіка та суспільство.* 2024. Вип. 62. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-8

23. Рудь І., Агарков Д. Напрями розвитку страхового ринку України в умовах війни. *International Science Journal of Management, Economics & Finance.* 2024. Vol. 3, № 3. Pp. 10-18. URL: https://www.researchgate.net/publication/381104449_Naprami_rozvitku_strahovogo_rinku_Ukraini_v_umovah_vijni

24. Підсумки зустрічі зі страховиками. *Національний банк України.* URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Zustirich_strahovyky_05-2024.pdf?v=8

25. Новий закон про страхування: ключові зміни. *Європейська Бізнес Асоціація.* URL: https://eba.com.ua/novyj-zakon-pro-strahuvannya-klyuchovi-zminy/

26. Онишко С. В., Богріновцева Л. М., Ключка О. В. Трансформація страхового ринку України в умовах сьогодення. *Інтернаука. Серія: Економічні науки.* 2023. № 9. URL: https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-9-9147

27. Особливості страхування в Україні: нові виклики та перспективи розвитку. *Економічна правда.* 2024. 17 жовтня. URL: https://epravda.com.ua/columns/2024/10/17/720673/

28. Пандемія прискорила глобальну цифровізацію та трансформацію страхування. *Форіншурер.* URL: https://forinsurer.com/news/22/07/21/41520

29. Панченко О., Садчикова І. Вплив цифрових технологій на розвиток страхового бізнесу. *Проблеми і перспективи економіки та управління.* 2022. №4(36). С. 291–301. URL: https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-291-301

30. Попко О., Філатов В. Персоналізація в сучасному маркетингу та її вплив на лояльність клієнтів. *Економіка та суспільство.* 2023. Вип. 58. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-10

31. Приказюк Н. В., Гуменюк Л. С. Передумови розвитку кіберстрахування. *Інвестиції: практика та досвід.* 2020. №15-16. С. 28-34. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15-16_2020/7.pdf

32. Статистика страхового ринку України. *FORINSURER.* URL: https://forinsurer.com/stat

33. Прокопчук О. Т. Розвиток українського ринку страхових послуг в контексті забезпечення економічної безпеки країни. *Збірник праць Уманського національного університету садівництва. Економічні науки.* 2019. Т. 94, № 2. С. 69–85. URL: https://journal.udau.edu.ua/assets/files/94/Ekon/6.pdf

34. Прокопчук О. Т., Уляніч Ю. В., Пташник С. А., Бутко Н. В. Ключові аспекти Інтернет-страхування. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. Економічні науки*. 2020. №97. С. 64-74. URL: https://eprints.cdu.edu.ua/6701/1/...

35. Самошкіна І. Розвиток диджиталізації страхового ринку України // *Економіка та суспільство.* 2022. Вип. 41. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-52

36. Хропонюк Д.О., Длугопольський О.В. Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України. *Innovation and Sustainability.* 2023. №1. С.118-126. URL: https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.118.126

37. Чуницька І.І., Богріновцева Л. М. Особливості діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України в умовах воєнного стану. *Інфраструктура ринку.* 2023. Вип. 71. С. 251-258. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2023/71_2023/46.pdf

38. Соболева-Терещенко О., Броніцька К. Фінансова стратегія страхових компаній в умовах впровадження законодавчих змін регулювання учасників фінансового ринку. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій.* 2019. Т. 2. № 4. С. 68-79. URL: https://doi.org/10.32750/2019-0207

39. Соколова А. М., Гапон Т. О. Перспективи розвитку ринку страхових послуг в умовах цифровізації. *Проблеми та перспективи розвитку фінансової системи в сучасних умовах:* III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Полтава, 15–16 квітня 2021 р.). Полтава, 2021. С. 209–212. URL: http://dspace.puet.edu.ua/...

40. Сосновська О. О. Інноватизація страхового бізнесу в умовах розвитку цифрової економіки. *Бізнес Інформ.* 2021. №7. С. 62–69. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39289/1/Sosnovska_O_BI_7_FITU.pdf

41. Гречаник Н., Савчук О. Інноваційні маркетингові стратегії у контексті цифровізації страхової діяльності: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Наукові перспективи.* 2024. Вип. 9 (51). DOI: https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-9(51)-507-520

42. Татаринцева Ю., Строков Є. Сучасні інформаційні технології у страхуванні: аналіз переваг та недоліків. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Економічні науки.* 2023. №5. С. 80–83. URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/3e9bc847-434e-4ffc-85a9-14da2df3f6e8/content

43. Ткаченко О., Ковбатюк Г. Деякі аспекти розробки та функціонування експертної системи «страхування на транспорті». *Транспортні системи і технології.* 2019. С. 18–27. URL: https://tst.duit.in.ua/index.php/tst/article/view/167/149

44. Третяк К. В., Коломійченко В. О. Страхові посередники та їх роль у реалізації послуг. *Соціально-гуманітарний вісник.* 2020. № 32–33. С. 251.

45. Гудзинська Л., Грипа В. Інвестиційна діяльність страхових компаній України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство.* 2024. № 61. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-138

46. Прокопчук О. Т. Особливості цифровізації страхового бізнесу в Україні. *Збірник праць Уманського національного університету садівництва. Економічні науки*. 2023. С. 6–16. URL: https://journal.udau.edu.ua/assets/files/103.2/1.pdf

47. Шевчук О. та ін. Цифрова трансформація у страховій індустрії. *Socio-economic relations in the digital society.* 2019. № 1 (34). С. 29–34. URL: https://www.ser.net.ua/index.php/SER/article/view/153/161

48. Марценюк О. В., Руда О. Л. Діяльність страхових компаній в умовах воєнного стану та їх роль у післявоєнному відновленні України. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики.* 2024. №1(67). С.7-23. URL: http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/36728.pdf

49. Як змінилася в Україні кількість страхових компаній у жовтні? URL: https://hotline.finance/ua/articles/yak-zminilasya-v-ukrajini-kilkist-strahovih-kompaniy-u-zhovtni

50. Яновицька Г. Б. Особливості укладення договору страхування за новою редакцією Закону України «Про страхування». *Гармонізація договірного законодавства України з правом Європейського Союзу:* зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 31 травня 2024 р.) / за заг. ред. проф. В. М. Коссака. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2024. С. 120-124. URL: https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-tez-konferentsii-2024.pdf#page=120